

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 30. september 1960

Štev. 40 (959)

Predsednik ZSO na „Kmečkem dnevu“ v Podravljah:

Naša pravda je stara najmanj sto let

in so naše zahteve danes iste kot pred 100 in več leti

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je v svojem govoru uvodoma spomnil na veličastni ljudski tabor na Zopračah, kjer so se pred 90 leti zbrali Slovenci iz Roža, Zilje in Podjune, da postavijo svoje narodnostne zahteve, iste zahteve, ki jih je pozneje zastopal tudi narodni poslanec koroških Slovencev France Grafenauer: Za otroke pouk v materinščini, priznanje enakopravnosti slovenskega jezika pred uradi in sodišči, enako upoštevanje tudi slovenskega človeka pri javnih namestitvah in vsestransko enakopravnost našega ljudstva na Koroškem! Iz tega sledi, da je naša pravda torej že stara najmanj sto let in so naše zahteve danes iste kot pred 100 in več leti. Tega dejstva ni mogoče zanikati in prav zgodovina naše pravde, zgodovina naših narodnostnih zahtev kaže, da so lažnjive vse trditve o pravičnem reševanju našega narodnostnega vprašanja, ki jih zlasti letos v jubilejnem letu tako pogosto slišimo.

Baš nasprotno je res in le tako je tudi razumeti slovesno obljubo, ki jo je 28. septembra 1920, torej točno pred 40 leti dal koroški deželni zbor koroškim Slovincem, češ da boče zastopati »kot načelo bodoče deželne politike — politiko sprave in pravičnosti, da boče slovenski deželanom varovati jezikovno in narodnostno posebnost sedaj in vse čase ter njihovem duhovnemu in gospodarskemu procvitu posvetiti isto skrb kakor nemškimi prebivalcem dežele«. Nato je govornik dejal:

Kako je izgledala ta politika sprave in pravičnosti, nam najboljšo dokazuje življenjski zapis tribuna koroških Slovencev France Grafenauerja, ki je zaradi tega, ker se je neustrašno boril in zavzemal za pravice slovenskega življa na Koroškem, izgubil svoje državljanstvo in se je šele po dolgih letih izgnanstva smel vrniti na dom svojih očetov. Kako so varovali našo jezikovno in narodnostno posebnost in kakšno skrb so posvečali našemu duhovnemu in gospodarskemu procvitu, pa vemo sami, ko moramo danes ugotoviti, da naša pravda kakor pred sto leti in za časa Grafenauerja še teče in vsa vroča vre, ko morajo sami uradno priznati, da spada ozemlje, kjer prebiva naše ljudstvo, med najbolj zaostale pokrajine naše države. To vendar ne zaradi naše lenobe ali malomarnosti? Nikakor ne! Naše ljudstvo v pridnosti in ničemer ne zaostaja za sodeželani, pač pa mu te pridnosti niso nikdar priznali in so ga zapostavljali povsod, kjer so mogli.

Zato smo koroški Slovenci tudi takoj v začetku letošnjega jubilejnega leta jasno in nedvoumno povedali, kako gledamo na to leto. Povedali smo, da za nas leto 1960 ni le leto spomina na plebiscit, marveč je za nas to leto hkrati tudi leto petnajste obletnice zmage nad nacifašizmom in pete obletnice podpisa Državne pogodbe.

Koroški Slovenci smo tudi povedali, da smo pripravljene sodelovati pri proslavah, v kolikor bodo proslave izražale tudi potrebo in zlasti tudi voljo po izpolnitvi zgoraj omenjenih obljub koroškim Slovincem iz leta 1920 in v Državni pogodbi prevzetih obveznosti v korist našega ljudstva. Vse to pa v dosedanjih jubilejnih proslavah in pripravah na žalost nikakor ni prišlo do izraza, pač pa doživljamo dan za dnem nova izzivanja našega ljudstva in hujskanja proti njemu.

Nacistični elementi oskrnili tudi taborišče-muzej v Dachau

Očitno v skrbi, da svetovna javnost ne bi pozabila, da je nacistična miselnost še vedno močno razširjena, nepoboljšljivi nacistični elementi vedno znova spet opozarjajo nase in predrzno izzivajo demokratično svobodoljubno človeštvo, ki je v času nacistične strahovlade preživelo toliko gojja. Šele pred nedavnim je prišlo v Zahodni Nemčiji do novega nacističnega atentata, tokrat na svoječasno nacistično taborišče smrti Dachau, kjer je bil letos urejen muzej, ki naj bi spominjal na zločine nacističnih krvnikov, ki so samo v tem taborišču mučili in pomorili sto tisoče nedolžnih žrtev. Zveza bivših deportirancev je na podlagi obvestila Mednarodnega odbora dachauskih deportirancev, ki je prevzel oskrbo in vzdrževanje dachauskega muzeja, objavila vest, da so kak dan po svečani otvoritvi muzeja, torej v dneh, ko so ta žalostni kraj obiskale množice ljudi, da počaste spomin žrtev, „neznani storilci“ oskrnili muzej s kljukastimi križi.

Mednarodni odbor preživelih dachauskih deportirancev je sklenil, da bo vložil protest pri državnem tožilstvu bavarske vlade tako zaradi oskrnitve muzeja kakor tudi zaradi izzivanja pri otvoritvi muzeja sami, ko so se nacistični izzivači pomešali med obiskovalce in nesramno „pojasnjevali“, da nacizem s plinskimi celicami nima nobene zveze, marveč so jih takoj po vojni postavili ameriški Židje, da bi „oblatili Nemčijo“ ali bolje rečeno nacizem. Eden izmed teh izzivačev pa je preživeli žrtvi dachauskega taborišča zagrozil: „Zares škoda, da niso tudi vas vrgli v peč. Sicer pa to napako lahko kaj kmalu popravimo.“

zgodovinska resnica — ob deževnih dneh že vidna na stenah prepleskanih cerkva.

● Ali ni naravnost roganje našemu ljudstvu, če se proslavljajo ob tej priložnosti za domovinske junake ljudje kakor dr. Steinauer, hauptman Fritz, hauptman Kaplaner in podobni, ki so v času najhujše stiske avstrijske domovine nanjo pljuvali in pridno pomagali njenim zavojevalcem!

● Ali ni naravnost ironija, da pri teh proslavah nastopajo razne formacije vojakov iz druge svetovne vojne, ko je vendar Gruber leta 1947 na konferenci v Londonu dokazoval, da v drugi svetovni vojni „avstrijskih vojni formacij ni bilo, ampak so bili le k vojaški službi prisiljeni Avstrijci v nemških divizijah“.

Pri takšnih proslavah koroški Slovenci seveda ne moremo sodelovati, zlasti ne, če slišimo, da bodo javno sodelovala tudi še „domovinska“ društva kot Kärntner Heimatdienst, Kärntner Schulverein-Südmärk, Kärntner Elternvereinigung itd., ki vsa bi po § 5 člena 7 Državne pogodbe sploh morala biti prepovedana.

Ne, pri takšnih proslavah ne moremo sodelovati, pač pa si prepovedujemo, da nam kdo zaradi tega očita neljalnost, zlasti si to prepovedujemo od tistih, ki jim Avstrija sploh nikdar ni bila

domovina in so — kot pisec knjige „Zmaga v nemški noči“ — tudi vso plebiscitno borbo vodili le za velikonemški raj in velikonemško bodočnost.

Sploh je treba v tej zvezi poudariti, da je bilo naše ljudstvo pred 40 leti edino, ki je glasovalo za Avstrijo, saj je še 1. oktobra 1920 avstrijski parlament izglasoval resolucijo, s katero je pozval vlado, da v šestih mesecih izvede glasovanje o „Anschlussu“, Tirolska pa se je 24. aprila 1921 z 98,6 odstotkov izrekla za Nemčijo, skoraj sto odstotno je 29. maja 1921 glasovala za Nemčijo tudi Salnograška, medtem ko se je Predarlška izjavila za priključitev k Švici.

V koroškem plebiscitu je torej ljudstvo prvič glasovalo za avstrijsko republiko, pravi ljudstvo, ne pa tistih, ki danes najbolj kričijo in so takrat poznali le velikonemško bodočnost in ji pozneje vestno pripravljali pot. Zgodovina ilegalnega nacizma je najbolj prepričljiv dokaz za to.

Če torej odklanjamo proslavljanje ob strani teh ljudi, izpričujemo s tem našo lojalnost in državljansko zavest in bi želeli samo, da bi tudi oficialni krogi pri tem pokazali več ponosa in zlasti korajžje, ne pa klonili pred nacionalisti, ki jim je hujskanje in zastrupljanje ozračja potreben vsakdanji kruh.

Koroški Slovenci želimo le eno, da bi država in dežela po 40 letih končno našemu ljudstvu dali to, kar nam gre — enakopravnost na domači zemlji. In v tej zvezi poudarjamo, da naša pravda še teče, da so naše zahteve slej ko prej iste kot pred 100 leti in za časa Grafenauerja: pouk v materinščini, enakopravnost našega jezika, enakopravnost našega ljudstva. Tu ne zadostujejo le papirnati zakon in odredbe, še manj dvomljivi osnutki, potrebno je priznanje teh pravic v praksi, v vsakdanjem življenju! Za to je potrebno zlasti mirno ozračje in preprečitev sleherne gonje proti našemu ljudstvu. Le tako je mogoče mirno sožitje, le tako tudi uresničitev člena 7 Državne pogodbe ne proti manjšini, marveč v korist slovenskega ljudstva na Koroškem! To bi bila hkrati tudi najbolj demokratska proslava 40-letnice plebiscita.

Da bi se to uresničilo, je naša iskrena želja in smo pripravljene pri tem sodelovati. Prepričani smo tudi, da bi taka rešitev zlasti koristila tudi naši državi pri zastopanju zahtev za južnotirolsko manjšino pred OZN.

Koroški Slovenci ta korak Avstrije pozdravljamo, ker želimo, da bi se tudi najvišji svetovni politični forum bavil z nerešenimi manjšinskimi problemi, ki, kakor kaže Južna Tirolska, nikakor niso v korist miru in dobrososedskih odnosov med narodi. Južnim Tirolcem želimo poln uspeh v zavesti, da je pravo nedeljivo in kar velja tam, velja tudi nam!

Južnotirolsko vprašanje v posebnem političnem odboru

Pripravljalni odbor, ki odloča o dnevnem redu Generalne skupščine OZN, je z večino glasov sklenil, da bo vprašanje Južne Tirolske obravnaval poseben politični odbor. Ta odločitev pomeni za Avstrijo neke vrste uspeh, ker se je Italija trudila, da bi bilo vprašanje predloženo pravnemu odboru, češ da gre pri Južni Tirolski izključno za pravni in ne za politični problem.

Pot do tega vsaj delnega uspeha pa ni bila lahka, kajti velike težave je bilo treba premositi že takoj v začetku, ko je šlo za odločitev, ali pride južnotirolsko vprašanje sploh na dnevni red letošnjega zasedanja Združenih narodov. In v tistem odločilnem trenutku se je — kakor je poudaril tudi vicecancler dr. Pittermann — pokazalo v vsej jasnosti, „da nas mnogi od tistih, ki so bili v preteklih letih prijatelji Avstrije, v

prizadevanju za pravice Južnih Tirolcev niso več podprli. Toliko bolj razveseljivo pa je za nas zadržanje jugoslovanskega sosedstva, ki se je kljub temu nedvoumno zavzel za upravičenost avstrijskega predloga.“

Kljub temu, da je Avstriji uspelo spraviti južnotirolsko vprašanje pred posebni politični odbor, pa je morala precej popustiti pri formuliranju naslova, pod katerim bo problem obravnavan v Združenih narodih, ker se je Italija protivila temu, da bi govorili o „avstrijski manjšini“ v Italiji. Končno je prišlo po posredovanju Kanade do kompromisnega naslova, ki se glasi „Status nemško govorečega dela prebivalstva pokrajine Bozen in uresničitev pariškega Gruber-De Gasperi-sporazuma iz septembra 1946“.

Razorožitev — najvažnejši problem XV. zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov

Že prvih deset dni zasedanja letošnje Generalne skupščine OZN je pokazalo, da je razorožitev najvažnejši problem, s katerim se mora baviti svetovni parlament. Vsi govorniki, ki so doslej govorili v splošni razpravi, so si najbolj edini prav v mnenju, da je le z razorožitvijo mogoče zagotoviti mir v svetu.

Poleg drugih delegatov so doslej govorili v Generalni skupščini ameriški predsednik Eisenhower, predsednik sovjetske vlade Hruščev, predsednik FLR Jugoslavije Tito, predsednik Kube Fidel Castro in predsednik Združene arabske republike Naser. Brez dvoma sta govora Eisenhwerja in Hruščeva vzbudila silno zanimanje po vsem svetu, saj gre pri njima za poglavarja dveh najmočnejših držav. Vendar pa je bilo opaziti, da pričakuje svetovna javnost posebno konstruktivne prispevke k reševanju svetovnih problemov zlasti od predstavnikov izvenblokovskih dežel. Zato je razumljivo, da je ves svetovni tisk posebno obširno komentiral izjave predsednika Tiča, ki je govoril prvi za predsednikom Eisenhowerjem, ter

izjave Naserja, kateri uživa največje simpatije predvsem v afriških in azijskih državah.

Bivanje v New Yorku izkoriščajo predstavniki posameznih držav tudi za medsebojne razgovore in navezovanje stikov, kar brez dvoma lahko bistveno prispeva k razvoju in utrditvi plodnega sodelovanja in s tem k reševanju mednarodnih problemov v duhu razumevanja in miroljubne koeksistence.

Na drugi strani pa so se zlasti v začetku zasedanja dogajale v New Yorku tudi stvari, ki gotovo niso bile ravno najbolj razveseljiv uvod v velevažno delo najvišjega svetovnega foruma. Maloštevilne skupine razgrajacev, med katerimi so bili begunci, ki so med vojno sodelovali s fašističnimi okupatorji in po vojni zbežali pred zasluženo kaznijo, so namreč pobalinsko izzivali delegate in najvišje predstavnike posameznih držav. Pristojne ameriške oblasti pa ne samo, da teh izpadov niso preprečile, marveč so jih nasprotno prikazovale še kot „dokaz resnične svobode, ki vlada v Ameriki in na Zahodu“. S tem se Amerika gotovo ni izkazala kot dober gostitelj in je bila zato tudi deležna številnih ostrih protestov in pritožb.

Mnenje drugih:

Lässt sich eine Minderheitenermittlung durch Volksabstimmung staatspolitisch verantworten?

Um es gleich zu sagen: Die Frage wird hier gestellt, um sie sogleich entschieden zu verneinen. Für einen überzeugten und politisch einigermassen weitsichtigen Österreicher ist der Beschluss, wie er innerhalb der Regierung gefasst wurde, schwer begreifbar und nur durch die Annahme erklärlich, dass die Regierungspolitiker dem Druck von deutschnationaler Seite nachgaben. Kritisch betrachtet ist er eine Herausforderung des gesunden Hausverstandes.

Um das Geltungsgebiet der Minderheitengesetze — des Minderheitenschutzes können wir kaum sagen — abzugrenzen, stehen der Staatsführung verschiedene Wege und Methoden zur Verfügung. Warum wählte sie gerade die problematischste und anfänglichste, jene, die dem Wesen der Minderheit am allerwenigsten entspricht, die diese Minderheit als eine luftige, aus Einzelpersonen bestehende, einzig durch ein Bekenntnis politischer Art zusammengehaltene Gruppe hinstellt, wo es doch ausser Frage steht, dass wir es mit einer sprachlich-territorialen, durch sichtbare und greifbare ethnische Eigenschaften ausgezeichneten Minderheit zu tun haben! Warum wählte sie eine Methode, die im vollsten Gegensatz zum staatlichen Interesse nationale Leidenschaften und Gegensätze künstlich hervorzurufen geeignet ist, daran einzig deutschnationale und nazistische Kreise ein Interesse haben können! Warum will sie solcherart den erwiesenen Patriotismus der slowenischen Bevölkerung ihren unverwundlichen Gegnern zuliebe unnötig heraufbeschwören, wo sie es wissen sollte, dass deutschnationale Flösterpropaganda und raffinierte Einschüchterungsmethoden, die keine Macht verhindern könnte, alles tun werden, um jeder Art von Abstimmung den Charakter einer patriotischen Entscheidung zu geben! Schon spricht und schreibt man offen von einem neuerlichen Plebiszit in Anspielung auf das Jahr 1920, als die Bevölkerung sich für den einen oder anderen Staat zu entscheiden halfte. Sicher stehen der Regierung solche Absichten fern, allein ihre Intentionen wären hier zuletzt massgebend. Das Unverantwortliche einer solchen Herausforderung der slowenischen Minderheit müsste der Umstand noch bestärken, dass diese sich längst damit abgefunden hat, dass ihr Schicksal sich innerhalb Österreichs erfüllen wird, dass sie den Staat als ihren Staat betrachtet und heute viel unbedingter für seine Unabhängigkeit, Integrität und nationale Selbstständigkeit eintritt, als jene Kreise, die sich als Richter in Sachen ihres staatlichen und heimlichen Patriotismus aufspielen und die aus völlig durchsichtigen spekulativen Gründen eine Abstimmung fordern.

Um deutlicher zu sprechen: Wie könnte es die österreichische Regierung verantworten, dass die Frage, die an die Wähler gestellt werden soll, naturnotwendig als Alternative: „slowenisch“ oder „deutsch“ erscheinen müsste, und da nicht etwa nach der Sprache gefragt werden soll, sondern nur nach der Gesinnung, daraus von selbst die Alternative: „slowenischnational“ oder „deutschnational“ entstehen würde! Das Ungeheuerliche liegt darin, dass man auf diese Art von Staats wegen eine nationalpolitische Differenzierung begünstigen würde, die in der Praxis kaum besteht und nur der deutschnationalen Propaganda zugute käme. Eine nationaleseparatistische Differenzierung kann kein Staat innerhalb seiner Grenzen gutheissen und es wäre ein Verbrechen an seiner Integrität, wollte man ihr das Wort reden. Die Schuld der Regierung liegt darin, dass sie ungewollt solche Möglichkeiten einer politischen Differenzierung fördert, indem sie es bisher geflissentlich unterliess, die slowenische Minderheit als eine gegebene sprachlich-ethnische, bodenständige, anzuerkennen, sie vielmehr grundsätzlich als eine reine Bekenntnisgruppe, d. h. letzten Endes als eine politische behandelte.

Darin liegt der Ursprung und die Hauptursache der für die slowenische Volksgruppe verhängnisvollen österreichischen Minderheitenpolitik. Durch die völlige Politisierung der Minderheitenangelegenheiten und das konsequente Ausweichen vor einer näheren, sachlichen Bestimmung der slowenischen Minderheit als einer volkskundlichen Tatsache, durch eine Auffassung der Minderheit, welcher der Verfasser des Paragraphen 7 des Staatsvertrages offen widerspricht, hat man es fertiggebracht, aus dem Schutzparagraphen ein Instrument zur allmählichen Untergrabung der Lebensbedingungen der Minderheit zu machen, was die Minderheitengesetze mit ihren Folgen beweisen. Nun soll durch eine Abstimmung der Schlusspunkt gesetzt werden zu dieser ihrem Charakter nach politischspekulativen Minderheitenpolitik.

Ob sich die verantwortlichen österreichischen Politiker der letzten Folgerungen dieser Politik bewusst sind, ob sie sich bewusst sind, dass sie der Minderheit das volle moralische Recht einräumen, eine Teilnahme an einer solchen Abstimmung abzulehnen und ob sie sich weiter bewusst sind, in welchem Mass sie ihre moralische Position in der Verteidigung jedweder ausserösterreichischen bedrängten Minderheit erschüttern!

Keiner juristischen Kasuistik wird der Beweis gelingen, dass eine Abstimmung der richtige Weg ist zur Ermittlung des Bereiches und der Zahl der slowenischen Minderheit. Die slowenische Minderheit als eine reine politische Willens- und Gesinnungsgemeinschaft ist eine Erfindung deutschnationaler Politiker. Solche Minderheiten als Gegenstand einer staatlichen Minderheitenpolitik wird man anderswo vergeblich suchen. Die slowenische Minderheit will nicht als eine politische angesehen, sondern als das behandelt werden, was sie in der Tat ist. Niemand hat ihr bisher den Charakter einer ethnischen, zumindest einer sprachlichen Minderheit bestritten. Es gibt keine Kärntner Slowenen oder Windische, die sich freiwillig ihrer Eigenart, ihrer Mundart, ihrer kulturellen Überlieferungen entsässern wollten, ausgenommen ganz entwürzelte Elemente. Es gibt keinen volkstumsbewussten Kärntner Slowenen, der seine kulturelle Verbundenheit mit dem alpenländisch-österreichischen Kulturkreis verleugnen wollte, und in dieser Hinsicht und vom volkskundlichen Standpunkt bilden die Kärntner Slowenen (Windischen) eine Einheit, allen gegenständlichen, sachlich unhaltbaren politischen Theorien zum Trotz, und als solche Einheit sollen sie, wenn man es mit dem Minderheitenschutz ernst nimmt, behandelt werden. Ob dann die einen oder anderen in grösserem oder geringerem Mass kulturelle Verbindungen mit dem Nachbarvolk pflegen wollen, wie es ja auch die Mehrheit tut, muss ihnen anheimgestellt bleiben. Die ethnische Einheit der slowenischen Minderheit wird dadurch nicht betroffen, und kulturelle Gemeinschaften sollen gepflegt werden: sie sind ja niemals exklusiv.

Man sollte annehmen, die Staatsführung hätte ein un-

Združeni narodi in gospodarski problemi

Dnevni red letošnjega zasedanja Generalne skupščine OZN obsega poleg vseh drugih problemov tudi važna vprašanja s področja svetovnega gospodarstva. V ospredju so delo posebnega sklada in program tehnične pomoči, razvoj nerazvitih držav, možnosti mednarodnega sodelovanja glede bivših ozemelj pod skrbištvom, gospodarske prilike na nesamoupravnih področjih in podobno.

Razvoj splošnega političnega položaja v svetu namreč močno vpliva in v veliki meri sploh usmerja razvoj tudi na gospodarskem področju, kjer je v zadnjih letih prišlo do nevarnih nasprotij, ki v bodoče lahko usodno vplivajo na nadaljnji razvoj. Na eni strani se večajo naporci nerazvitih in manj razvitih dežel, da svojo gospodarsko samostojnost razvijejo, okrepijo in uveljavijo, ker se zavedajo, da je gospodarska neodvisnost osnova, na kateri se gradi in utrjuje tudi politična neodvisnost. Na drugi strani pa politični odnosi med velikimi silami ter njihove vojno-politične grupacije povzročajo vedno večjo medsebojno gospodarsko tekmo, ki se odraža v prvi vrsti v naraščajočih tendencah k dvestranskemu finansiranju razvoja nerazvitih dežel.

Taki negativni pojavi ne samo, da ne vodijo k reševanju perečih in velikih mednarodnih problemov, marveč hkrati povzročajo tudi omejevanje gospodarske vloge Združenih narodov. V nerazvitih deželah, na novo osamosvojenih in komaj prostih klasične kolonialne oblasti, težijo take tendence, ki prihajajo predvsem iz bivših kolonialnih sil in njihovih zaveznikov, k ustvarjanju pogojev, da se hladna vojna razširi na nova področja sveta odnosedo da se na njih usedejo nove oblike tuje gospodarske in politične nekolonialistične dominacije.

Orientacija na blokovsko oziroma dvostransko finansiranje nerazvitih mladih dežel v celoti ni mogla in ne more učinkovito in dovolj hitro reševati vprašanja gospodarske nerazvitosti velikega dela sveta. Posledica tega je, da se razlika med gospodarsko razvitimi in nerazvitimi področji sveta v današnjem splošnem položaju le še večja. To pa ne vpliva negativno samo na mlade države, ki se še borijo za gospo-

darski napredek, marveč močno pretresa celo tudi razvite države, kar se najbolje kaže na Zahodu, kjer si pospešno sledijo gospodarske recesije, ki težko prizadevajo splošni gospodarski položaj v svetu.

Zaradi tega je splošni gospodarski napredek sveta prizadet; večajo se možnosti gospodarskih in političnih spopadov med razvitimi in nerazvitimi državami, kar pomeni, da raste tudi nevarnost za mir v svetu.

Pred Generalno skupščino OZN se torej v tej zvezi postavlja odgovorna naloga, da določi smeri bistvenega povečanja vloge Združenih narodov na področju svetovnih gospodarskih problemov in to ne samo glede dajanja smernic za njihovo rešitev, temveč v prav takšni meri tudi za sprejemanje konkretnih, širokih akcij. V prvi vrsti se tukaj postavlja potreba, da se poveča javno finansiranje, katero je treba vskladiti zlasti s potrebami nerazvitih področij. Prav v tej zvezi pa se pričakuje največja pomoč s strani velikih razvitih dežel, vendar pomoč, ki ne sme biti vezana na enostransko in pristransko politične pogoje!

GOSPODARSKI DROBIŽ

Proizvodnja avtomobilov v Zahodni Nemčiji

V prvih sedmih mesecih tega leta so v Zahodni Nemčiji izdelali 1.469.424 motornih vozil, kar je za 23,7 % več kot v istem razdobju lanskega leta. Od celotne proizvodnje motornih vozil so 47,6 % izvozili, medtem ko je znašal izvoz lani 57,4 % celotne proizvodnje.

Prevoz blaga skozi reško luko

Blagovni promet Avstrije, Madžarske in Češkoslovaške čez reško luko je v letošnjem prvem polletju znašal 755.000 ton, kar je za približno 90 odstotkov več kot v prvem polletju lani. Hkrati se je za 50.000 ton povečal tudi prevoz blaga z jugoslovanskimi ladjami.

Avstrijska mehanična industrija napreduje

Avstrijska mehanična industrija je zabeležila letos znatno povečanje produktivnosti. V prvem polletju se je v primerjavi z istim obdobjem lani povečala proizvodnja poljedelskih strojev od 9.100 na 10.000 ton, rudarskih strojev od 16.000 na 18.000 ton, strojev za obdelavo lesa od 540 na 1350 ton, tekstilnih strojev od 690 na 730 ton in turbin od 1000 na 1300 ton.

Borza beži iz New Yorka

Newyorška borza grozi, da bo zapustila New York, ker smatra davščine, ki jih zahteva newyorška občina, za previsoke. Vsaj tako je v svojem polletnem poročilu zapisal predsednik newyorške borze Funston. Če bi bila ta grožnja dejansko uresničena, bi pomnilo to za New York velik udarec, saj je to vlemesto hkrati tudi ekonomsko središče Amerike. Seveda so proti »begu« borze iz New Yorka mnogi gospodarstveniki, ki ugovarjajo z dejstvom, da imajo v New Yorku svoje sedeže največje ameriške družbe.

Rente za delavce

Meseca julija je Pokojninska zavarovalnica za delavce, deželni urad Graz, izplačala 77.070 rent.

V tem številu je zajetih 22.931 invalidskih, 20.001 starostna, 1.544 starostno-predskrbovalnih, 23.340 vdovskih in 9.254 sirovinskih rent.

V istem mesecu je bilo pri zavarovalnici 265.456 zavarovancev. Po tej številki pride na vsakega pri obrti in industriji na Štajerskem in Koroškem zaposlenega delavca po dva rentnika.

PO ŠIRNEM SVETU

Dunaj. — Dne 19. oktobra se bo državni zbor sestel k prvi seji v letošnjem jesenskem zasedanju. Dan poprej bo prezidij parlamenta določil dnevni red ter razpravljati tudi o poteku proračunske razprave.

Bosanski Brod. — V rafineriji nafte v Bosanskem Brodu je bila v nedeljo ob desetletnici delavskega samoupravljanja in ob začetku delovanja nove naprave, ki bo omogočila predelavo milijon ton nafte letno, velika svečanost. Prisostvovali so ji predsednik Izvršnega sveta BiH Osman Karabegović, član Izvršnega sveta Srbije Milka Minić, podpredsednik republiškega sveta sindikatov Miloš Milaković in drugi gosti ter člani kolektiva.

Damask. — Industrijski minister sirske pokrajine Združene arabske republike Saman je sporočil v Damasku, da so Jugoslaviji poverili dobavo opreme za gradnjo sirskega naftovoda. Vrednost pošiljk cenijo na 2,6 milijona dolarjev. Železarna Sisak bo poslala tja 13.000 ton ali 510 km brezživnih cevi za naftovode.

Rabat. — Maroška vlada in vlada nove afriške republike Dahomeja sta priznali republiko Senegal, ki je izstopila iz Federacije Mali. Hkrati sta priznali tudi neodvisno republiko Mali.

Berlin. — Svet nacionalne fronte je v soglasju s CK enotne socialistične stranke sklenil, da bo šesti zadržni kongres od 8. do 11. oktobra v Rostocku. Na njem bodo obravnavali predvsem večjo proizvodnjo v poljedelstvu in živinoreji. Po nedavno objavljenih podatkih je v Vzhodni Nemčiji več ko 19.000 kmečkih delovnih združenj s 4,5 milijona hektarov zemlje.

Rio de Janeiro. — Brazilska vlada je podarila Jugoslaviji parcelo za gradnjo veleposlaništva v glavnem brazilskem mestu. Parcela leži v prostoru »Aleji nacij« novega brazilskega mesta Brasília.

Varšava. — Kakih 100.000 varšavskih mladincev in mladink je sodelovalo na »zborovanju prijateljstva miru« na Trgu zmage. Zborovanje so organizirali v okviru proslav »Dneva Varšave«, ki je vsako leto v jeseni.

Washington. — Iz Bele hiše so sporočili, da bo konec oktobra Eisenhower napravil obisk v Mehiki in poletovanje po šestih državah severoameriške konfederacije. Sporočajo, da bo Eisenhower imel ob tej priložnosti več govorov, ki pa ne bodo politične narave.

Praga. — ČTK poroča, da je dvajset rudarjev zgubilo življenje med požarom, ki je izbruhnil v rudniku »Vaclav Nosek« v bližini Tuhlovic. Rudnik je v premogovnem bazenu Hladno v Severni Češki.

Dunaj. — Avstrijska vlada je sklenila, da se odzove pozivu generalnega sekretarja OZN Hammarskjölda in pošlje v kratkem v Kongo okrog 250 vojaških zdravnikov, veterinarjev, sanitetnega in tehničnega osebja za sile OZN v Kongu. Posebna delegacija avstrijske vlade bo v kratkem odpotovala v Leopoldville, da bi ugotovila možnost za nastanitev tega avstrijskega osebja, sestavljenega na prostovoljni podlagi.

Washington. — Neodvisnost republik Senegalije, kakor tudi republike Mali, so priznale tudi Združene države Amerike. Neodvisnost teh dveh afriških držav je priznala tudi vlada Zvezne republike Nemčije.

Havana. — V Havani so objavili, da je Kuba sklenila navezati diplomatske stike z Ljudsko republiko Kitajsko. Sporočilo o tem so objavili po seji kubanske vlade. O poteku seje je bil obveščen tudi ministrski predsednik Fidel Castro, ki je na zasedanju Generalne skupščine OZN v New Yorku.

Vientian. — Predsednik laoske vlade princ Suvana Fuma je izjavil, da bi morala OZN intervenirati v Laosu prej, preden se bo sedanja kriza v tej državi spremenila v nov vojni spopad.

V Jugoslaviji so splavili

največjo ladjo domače proizvodnje

Prejšnjo soboto so predali Jugoslovanski tankerski plovbi iz Zadra novi turbinski tramper »Petar Zoranič«, ki so ga zgradili v ladjedelnici »3. maj« na Reki.

Tramper »Petar Zoranič« je s 25.000 tonami nosilnosti največja ladja jugoslovanske mornarice in hkrati največja, ki so jo doslej zgradili v domačih ladjedelnicah. Ladja je dolga okoli 192 metrov in jo žene Lavalova turbina z močjo 12.500 KM. Nova ladja spada med najmodernejšo plovno enoto te vrste v svetu sploh.

mittelbares Interesse an der Erhaltung und Pflege ethnischer Eigenart und an der Vielfalt österreichischer Kulturlebens. Zumindest könnte man von ihr fordern, dass sie die Möglichkeiten zu deren Pflege schafft, dass sie ferner die Minderheit vor dem immerwährenden Druck feindlicher Propaganda schützt und sich anlegen sein lässt, in Kärnten eine Atmosphäre der Toleranz und gegenseitiger Verständigung zwischen Minderheit und Mehrheit zu fördern und darum jede Aktion zu unterlassen, die geeignet ist, wie etwa eine Abstimmung, alte Antagonismen und unzeitgemässe ideologische Streitigkeiten wachzurufen.

Es muss einmal offen ausgesprochen werden und die österreichische Regierung sollte es wissen: Eine schwache Minderheit, wie die Kärntner Slowenen, kann sich dauernd nicht behaupten, ist zum Tod verurteilt, wenn sich die Staatsführung an deren Existenz desinteressiert zeigt und sogar mittelbar die politischen Mächte unterstützt, die es auf deren Ausrottung abgesehen haben. Darum kann sie die Verantwortung für das Schicksal der Minderheit niemals von sich abwälzen. Das Argument, der Lebenswille der Minderheit allein sei entscheidend, ist eitel Spiegelfechtelerei. Ganz von selbst ergibt sich darum der Schluss, dass wir eine wirklich konstruktive, vernünftige Haltung der Regierung in dieser Frage nur erwarten können, wenn sie die ideellen Grundlagen österreichischer staatlicher Existenz in ihren letzten Folgerungen erfasst hat und aus freien Stücken, nicht erst in Erfüllung lästiger Vertragspflichten, den Schutzbedürftigen Hilfe und Unterstützung zuteil werden lässt.

»Die österreichische Nation«, 9/1960, Wien

Pogled na del udelažencev prireditve v Podravljah

Kmetijska šola v Podravljah, ki že več let uspešno skrbi za strokovno izobrazbo našega kmečkega naraščaja, je bila zadnja nedeljo prizorišče koristne in zanimive pri-

reditve. Poleg ogledov vzorno urejenega hleva ter sodobno obdelanega polja in pestre razstave o dosežkih modernega kmetijstva, o katerih poročamo še na poseb-

50 let celovškega Mestnega gledališča

Dne 22. septembra 1960 je minilo 50 let, odkar je bila zgotovljena današnja stavba celovškega Mestnega gledališča. Za ta jubilej je bila istega dne proslava, na kateri je orkester Mestnega gledališča najprej zaigral Beethovnov »Posvetitev doma«, nato pa so k jubileju govorili župan deželnega glavnega mesta Celovec Hans Ausserwinkler, koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig in zvezni minister za pouk dr. Heinrich Drimmel.

Po govorih je orkester zaigral državno in deželno himno, nakar je bil slavnostni akt zaključen in je sledila lepo izvedena slavnostna predstava Schillerjevega »Wilhelma Tella«, s katero je bilo Mestno gledališče pred petdesetimi leti tudi odprto.

V govorih sta tako celovški župan kakor tudi minister dr. Drimmel poudarila zlasti nalogo celovškega gledališča kot najjužnejšega odra nemškega jezikovnega prostora in od leta 1920 kot »Grenzlandtheater«, medtem ko je deželni glavar v svojem govoru opozoril tudi na pomembno vlogo gledališča v obmejni deželi, da ohranja in krepi lastno kulturo in hkrati vrši vlogo mostu do sosednih kulturnih področij.

Noben govornik pa se ni spomnil, da bi moralo celovško gledališče kot deželni oder vsaj delno upoštevati tudi slovensko prebivalstvo v deželi, ki s svojimi davki prav tako prispeva k visokim stroškom njegovega vzdrževanja, kar bi nedvomno bilo samo v korist repertoarja in širšega razmaha v smeri evropeizacije celovškega gledališča.

V tem smislu želimo hkrati, ko mu čestitamo k 50-letnemu jubileju, da bi celovško gledališče nadaljevalo svoje že započete zamenjave s sosednimi slovenskimi gledališči ne le z gostovanji s posameznimi sku-

pinami, marveč tudi z gostovanji igralcev, režiserjev in scenografov, zlasti pa da bi v svoj repertoar letno vzelo vsaj eno slovensko dramsko delo v prevodu, kakor je to že storilo s Cankarjevo »Dolino Šentflorijansko« in z Grumovim »Dogodkom v mestu Gogji«.

V tej zvezi naj bo omenjeno, da je bilo v istem času za vladarski jubilej Franca Jožefa tudi v Ljubljani zgrajeno tako imenovano nemško gledališče, sedanja ljubljanska Drama, medtem ko je bila otvoritvena predstava v novem Deželnem gledališču v Ljubljani že 29. septembra 1892 z Borštnikovo prireditvijo Jurčičeve »Veronike Deseniške«.

Avsenikov kvintet bo gostoval v Avstriji

Jutri bo začel priljubljeni in daleč preko meje domovine znani Avsenikov kvintet obširno turnejo po Avstriji. Nastope bo imel na Dunaju, na Zgornjem in Nižjem Avstrijskem, na Štajerskem ter na Koroškem. Poleg kvinteta bodo sodelovali: pevec Danica Filipčič in France Koren, zlasti na Štajerskem dobro znani humorist dr. Karl Panzenbeck ter jodlarski trio Grubbauer.

Na Koroškem bo ansambel gostoval od 11. oktobra dalje in so predvideni med drugim naslednji nastopi:

- 13. 10. ob 20. uri v Beljaku, Delavska zbornica;
- 14. 10. ob 20. uri v Celovcu, Delavska zbornica;
- 15. 10. ob 20. uri v Št. Vidu, Delavska zbornica;
- 16. 10. ob 15. uri v Celovcu Delavska zbornica;
- ob 20. uri v Podkloštru, Kulturni dom;
- 18. 10. ob 20. uri v Velikovcu, Mestna hiša (Neue Burg);
- 19. 10. ob 20. uri v Št. Andražu, kino-dvorana;
- 20. 10. ob 20. uri v Št. Pavlu, Labotska dolina, gostilna Fischer

Za prihodnjo pomlad pa ima Avsenikov kvintet predvideno gostovanje na Švedskem.

Uspešen „Kmečki dan“ v Podravljah

v spomin 100-letnice rojstva in 25-letnice smrti
poslanca koroških Slovencev Franceta Grafenauerja

nem mestu, se je popoldne odvijal na prostranem šolskem dvorišču kulturno-prosvetni spored, posvečen spominu 100-letnice rojstva in 25-letnice smrti tribuna koroških Slovencev, narodnega poslanca Franceta Grafenauerja.

Več sto ljudi je bilo zbranih pod starodavno slovensko lipo; med razveseljivo številnimi domačini smo videli tudi mnoge obiskovalce iz raznih drugih krajev južne Koroške, kot častnih gostov pa smo se zlasti razveselili vicekonzula Barboriča kot zastopnika generalnega konzulata FLRJ v Celovcu, znanega glasbenika iz Kranja Petra Liparja z njegovimi gojenci, združenimi v ansambel »Veseli Kranjčani«, ter staroste koroških Slovencev dr. Petka.

„Zrali smo se pod slovensko lipo v Podravljah, da ob stoletnici rojstva našega velikega poslanca znova zahtevamo to, kar je bilo geslo njegovega življenjskega boja: Ljudstvu njegovo šolo — narodu njegovo pravo!“

Tem uvodnim besedam tajnika SPZ je sledil pester kulturno-prosvetni spored, v katerem so nastopali mešani zbor iz Kolmarje vasi, Bilčovska in Št. Ilja pod vodstvom Pavleta Kernjaka, otroški zbor SPD Bilčovs pod vodstvom Jankota Ogrisa in moški zbor »Vrbsko jezero«, ki ga je vodil Hanzej Aichholzer. Vmes so bile vpletene dobro podane recitacije, medtem ko je za poskočene melodije poskrbel mladi ansambel »Veseli Kranjčani« s svojima pevcema Ivanko Černejevo in Petrom Ambrožem.

Obiskovalci prireditve, ki so navdušeno pozdravljali vsako posamezno točko spo-

reda, so z zanimanjem prisluhnili tudi izvajanjem predsednika ZSO, ki je v svojem govoru nakazal stoletni boj koroških Slovencev za narodne pravice in za enakopravno življenje na zemlji, katero je naš človek podedoval od prednikov in za katero je vedno skrbel z delom in trudom, da bi jo ohranil domačo, slovensko in jo tako izročil v zvesto varstvo tudi naslednjim rodovom. (Glavne misli njegovega govora prinašamo na prvi strani — op. ured.)

Po popoldanskem sporedu smo se v Mačkovi gostilni še dolgo zadržali v zabavi in plesu ob godbi »Veselih Kranjčanov« ter uspešno prireditve zaključili z veselimi petjem, ki je harmonično združevalo stare in mlade obiskovalce letošnjega »Kmečkoga dneva« v Podravljah.

Kaj je s poslopjem za slovensko gimnazijo

Uprava državnih poslopij je v sodelovanju z deželnimi šolskimi oblastmi izdelala načrt, po katerem bi v roku desetih let izvedli potrebne gradnje za srednje šole na Koroškem. Ugotovili so, da bi bilo za obnovo starih ter izgradnjo novih šolskih poslopij samo na Koroškem potrebnih sto milijonov šilingov, ki jih bo treba oskrbeti izven rednega državnega proračuna.

Kakor je bilo objavljeno v tisku, obsega tozadevni načrt naslednje srednje šole na Koroškem: Učiteljske v Celovcu, Državno gimnazijo in državno realno gimnazijo v Celovcu, Dekliško realno gimnazijo v Celovcu, Državno realno gimnazijo v Beljaku, Državno realno gimnazijo v Spittalu ob Dravi, Državno obrtno šolo v Celovcu, Državno šolo za ženske poklice v Celovcu in Državno obrtno šolo v Beljaku.

Nikjer pa v tej zvezi ni bila omenjena slovenska gimnazija, ki vse do danes nima lastnega poslopja. Očitno so jo spregledali, čeprav je minister Drimmel na tozadevno prošnjo slovenskih staršev in vodstva šole izrecno zagotovil, da bo pri načrtu za obnovo šolskih poslopij med prvimi predvidena slovenska gimnazija v Celovcu! Kako dolgo bomo koroški Slovenci spet čakali!

RIHARD OREL:

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

V Občinsko-upravnem oziru spadajo Žabnice v Trbiž, ki je oddaljen komaj tri kilometre. V cerkvi je vse slovensko, duhovnik je beneški Slovenec. V šoli pa se slovensčina ne poučuje, le domači župnik poučuje v posebnih urah verouk v slovenščini. Pač pa prihajajo semkaj slovenski listi, ki jih imajo naročene posamezne zavedne družine, dočim so v gostilnah seveda le italijanski; celo neki nemški list prihaja iz Bozena.

Okolica Žabnic je prijetna, posebno severni del, ki se razteza tja do podnožja obmejnega gorovja in planin. Tam je Tinji ali Vrtinji log, kakor imenujejo žabniške senožeti, ki leže ob jugo-izhodnem pobočju Ojstnika in se raztezajo do gorskega grebena ob avstrijski meji. V notranjosti, kake 4 do 5 km, je dolina potoka Bartola, ki je posebno krasen kotiček narave. Prodirajoč ob potoku dalje proti njegovemu gornjemu toku se dolina položno odpira in pred seboj vidimo raztezajoče se bujne senožeti, po njih pa je raztresenih kar za celo vas koč in senikov.

Na južni strani Žabnic, preko travnikov in senožeti, se začne vznožje vzpenjati, tukaj je tudi znana romarska pot na Višarje. Navadno računajo dve in pol do tri

ure poti do vrha. Poleti je ob poti vse polno bujnih rastlin: gob, jagod, borovnic, zeljčih, trav in cvetja vseh vrst. Cerkev na Višarjih bo kmalu obhajala 600-letnico obstoja, Poleg cerkve in župnišča so tukaj še tri hiše in ob poletnem času je odprta tudi gostilna s prenočiščem. Sezona traja nekako od sv. Ivana do prve nedelje v oktobru, potem pa vse, kar je kaj vrednega, prenesejo dol v Žabnice, gor pa zaprejo. Pozimi prihajajo gor smučarji, saj je snežna plast navadno več metrov debela. Nadmorske višine pa je 1782 m. Na Višarje se pride lahko od več strani: iz Trbiža, od koder nova sedežna vzpenjača prihrani tretjino poti; pa tudi po poti iz Rajbla mimo Mrzle vode, kjer so hodili zlasti romarji iz Goriškega.

Vrnimo se zopet v Žabnice in jo uberimo po glavni cesti v komaj tri kilometre oddaljeni Trbiž. Cesto spremlja nekaj časa potok iz Tinjega loga (nemško Bartolobach), ki ob desnem bregu sprejme Višarski potok in se v Trbižu združi z Zilico, ki prihaja iz Rajbla.

V soteski je spominska plošča, ki pripoveduje, da je tu leta 1813 osmi avstrijski gorski bataljon zavrnil Napoleonove čete, ko so po tej strani silile iz Kanalske doline

na Koroško. Ob cesti vidimo velika poslopja vojašnice, ki je ostala še iz predvojnih časov. Zatem prekoračimo mali most čez imenovani potok in že smo v mestecu Trbižu, ki ima dve železniški postaji: prva (Stazione Citta) je v mestu blizu cerkve, glavna (Stazione Centrale) pa izven mesta severno ob križišču, od koder gre ena proga dalje v Avstrijo in druga preko Fužin — Bele peči v Jugoslavijo. Ta proga pelje sprva čez kratek toda zelo visok most, razpet čez Zilico.

TRBIŽ

Je bil v preteklosti imenovan tudi Tarvisia ali Trevisa, nemško ime je Tarvis, Italijani pa mu pravijo Tarvisio. Za časa Avstrije so ga tudi Furlani videmske pokrajine imenovali le z nemškim imenom Tarvis, šele po zasedbi je prišla do veljave italijanska oznaka. Trbiž je čedno malo mestece, sestojče iz dveh glavnih delov: Gornji in Spodnji Trbiž. Kot občina je leta 1924 štel 3700 prebivalcev, med temi 580 Italijanov, 2935 Nemcev ter nekaj Slovencev in drugih. Pri ljudskem štetju leta 1936 je Trbiž sam štel 2359 prebivalcev, sosedne vasi pa: Rute 534, Kokavo 350, Rajbl 1454, Plecut (Flitschl) 125 in Fužine 897 prebivalcev. V davnih časih so tod prihajale raznovrstne čete in tolpe iz Alp v beneško ravnino, o čemer pričajo razne izkopavine: star denar, orožje itd. Na plošči, vziidani v neko hišo, je nagrobni napis iz rimskih časov, podo-

ben onemu v Žabnicah. V srednjem veku je bila tu dobro razvita železarska obrt. Mestece je bilo vsled vojsk tudi večkrat opleneno, posebno v Napoleonovem času.

Nastanek imena tega mesta je treba iskati v dejstvu, da je bilo v tem kraju križišče treh cest (trivium), ki so šle v tri glavne smeri. Še sedaj gre stara pot na Kokavo, t. j. proti avstrijski meji, po nekdanji Rimski cesti zgoraj v bregu. Sedaj je v mestecu živahen promet, največ z lesom. Drugače so tu večje mehanične delavnice, električne centrale, papirnice, dve opekarni in pet žag. Poleti je vse polno letoviščarjev, pozimi pa smučarjev, ki najdejo v čednih hotelih vsakršno udobnost. Nekako v sredini gornjega dela mesteca je dekanjska cerkev v baročnem slogu, okoli cerkve pa pokopališče, ki ima še od prej nemške napise. Pod cerkvijo gre cesta v spodnji del Trbiža, kjer so bolj preproste hiše raznih obrtnikov in manjših trgovcev. Take so tudi gostilne. Skozi Spodnji Trbiž pelje cesta iz mesta preko potoka Bartola ter krene ena levo proti Rutam in Fužinam (Beli peči), druga pa naravnost proti jugu v Rajbl, kamor je z avtobusom samo pol ure vožnje.

Prebivalstvo Trbiža je bilo za časa Avstrije nemško, le posamezne družine so bile slovenske. Sedaj pa so tu skoro sami Italijani, le nekaj malega je še Nemcev in Slovencev.

(Nadaljevanje sledi)

Uspeh zgledega sodelovanja

Bilčovs. — Leta 1906 so pri nas ustanovili požarno brambo. Nekaj let potem so ustanovili požarno brambo v Velinji vasi, po drugi svetovni vojni pa tudi v Želučah.

Od tega časa se je naša požarna bramba razvila v gasilsko organizacijo, da nikaikor ni zadnja te vrste v naši deželi. Čas je zahteval, da si je požarna bramba že pred leti nabavila motorno brizgalno, nekaj let pozneje pa tudi avtomobil, s katerim je bilo omogočeno lažje in hitreje priti na kraj nesreče. Toda ta avtomobil ni več ustrezal sodobnim zahtevam ter je bil tudi že obrabljen. Zaradi tega je požarna bramba na občnem zboru meseca februarja letos sklenila, da nabavi nov moderen gasilski avtomobil.

S sodelovanjem ustanov in s prostovoljnimi prispevki prebivalstva je bilo mogoče zagotoviti potrebno vsoto v znesku okoli 110.000 šilingov v primeroma kratkem času. Po daljših pogajanjih so se odločili za FK 1250-gasilski voz in sklenili pogodbo s tvrdko Rosenbauer v Linzu, ki se je obvezala dobaviti avtomobil v septembru. K nabavnim stroškom so prispevali: občinski urad Bilčovs 40.000 šilingov, okrajna gasilska zveza 25.000 šilingov in požarna bramba v Bilčovsu po prostovoljnih prispevkih prebivalstva 40.000 šilingov. Za koristno napravo je domače prebivalstvo rado darovalo, predvsem tudi zaradi tega, ker sodeluje v organizaciji lepo število mladih požrtvovalnih gasilcev. Vsota pa, ki je bila potrebna za vozilo, lahko že v enem primeru večje nevarnosti obvaruje imetje v enaki višini.

Skupno sodelovanje in skupne žrtve so rodile zaželjeni uspeh. Novi gasilski voz so dne 18. septembra ob lepi slovesnosti izročili svojememu koristnemu namenu. Streljanje s topiči in godba so dvignili prazniško razpoloženje številnega občinstva, okoliškega prebivalstva, 40 gasilcev požarnih bramb v Bilčovsu in iz Velinje vasi, zastopnikov požarne brambe iz Kotmare vasi ter celotnega občinskega odbora. Navzoč je bil tudi poveljnik okrožja Prosekar, ki je posredoval pozdrave zadržanega okrajnega poveljnika požarnih bramb Polzerja, hkrati pa v njegovem imenu podelil 20 aktivnim članom požarne brambe v Bilčovsu gasilska športna odlikovanja, ki so si jih pridobili na gasilskem športnem tekmovanju dne 9. julija v Vetrinju.

Po kratkem nagovoru župana, ki je naglasil nujnost nabave novega vozila ter izrekel priznanje zgledega organizaciji občinskih požarnih bramb, je namestnik komandanta Ogris podal kratek pregled o nastanku in razvoju požarne brambe v Bilčovsu in zagotovil, da se bodo gasilci na novem vozilu šolali in tako vsak čas lahko izkoristili v primerih potrebe in nevarnosti. Odlično izvedena gasilska vaja je ob zaključku pokazala izredno visoko stopnjo tehniške sposobnosti bilčovskega gasilskega moštva.

Vodstvu požarne brambe k temu lepemu uspehu čestitamo, o članih pa smo prepričani, da bodo svojo dejavnost v organizaciji izvajali tudi v bodoče v korist bližnjemu brez razlike mišljenja in jezika. Razveseljivo je in si štejemo v čast, da v našem gasilskem društvu vlada duh skupnosti in z zadoščenjem omenjamo, da je ob pozdravnem govoru načelnik našel vsaj nekaj besed zahvale tudi domačim slovenskim darovalcem, česar pri govoru župana, žal, ne moremo ugotavljati.

Vedno znova: Krvave ceste

Zdi se, da so vsakotredenska poročila o prekomernih prometnih nesrečah z vsemi žalostnimi posledicami postale tako rekoč nekaj samoumevnega v tem zgoščenem motoriziranem drvenju. Vedno pa bi morale biti krvave statistike tudi opomin: več previdnosti, preudarnosti in zdrave razsodnosti pri vožnjah, predvsem pa je brezvestno in neodgovorno v alkoholiziranem stanju sedati za volan.

Ali je potrebno, da je bilo tudi prejšnji teden na avstrijskih cestah toliko nesreči? V vseh avstrijskih zveznih deželah se jih je skupno primerilo 1630 s 1294 poškodovanimi in 39 mrtvimi udeleženci prometa. Na Koroškem samem je bilo 145 prometnih nesreč s 130 poškodovanimi in dvema mrt-

V nedeljo na razstavi v Podravljah:

Kmetijska šola kaže pot našemu kmetu

„Kmečki dan“ v Podravljah je naša kmetijska šola povezala z razstavo svojega kmetijskega obrata, ki je bila od jutranjih ur do mraka deležna velikega zanimanja. Neprenehno so se po dvorišču šolskega in gospodarskih poslopij, v hlevu in po polju kretale večdeseteroglave skupine kmečkih ljudi, ki so gledali, primerjali, ocenjevali in razpravljali z živim zanimanjem in vidnim odobravanjem.

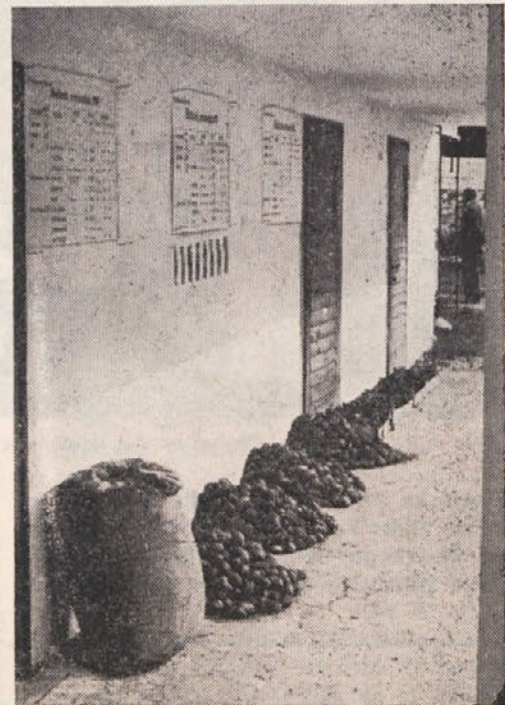
Na največje zanimanje je vzbudil hlev. Delovnotehnično sodobno urejen z lepo rejeno čredo pred dobrim letom kupljenih stasitih simodolcev in z dolgostegnjenimi plemenskimi prašiči švedske pasme, ki jih je šola pred kratkim podarila Glavna zadrū-

z 10 do 11 živimi pujski od gnezda ne izkazujejo le visoko rodovitnost, temveč tudi za naše pojme edinstven povprečen prirazanimanja. Izkaz molznosti na podlagi redne molzne kontrole je pokazal, da bo vstek 700 gramov na dan in po 160 dneh starosti teže 90 do 110 kg.

Iz področja rastlinske proizvodnje, ki po zapiskih zadnjih treh let in po oceni polja kaže naraščajočo intenzivnost (redno letno gnojijo s 500 kg Thomasove moke in 300 kg kalijeve soli po hektarju), so vzbudile največ zanimanja italijanske sorte pšenice in nova poznojesenska krmna rastlina Siletta. Dočim koroške sorte pšenice v treh letih nikoli niso dale več kot 28

Posebno zanimanje je na prireditvi v Podravljah vzbujala okusno urejena razstava, ki je prikazovala pot do sodobnega kmetovanja in njegove uspehe

Za našega kmeta, ki pozna težavno gospodarsko pot kmetijske šole v Podravljah od leta 1953 naprej, je nedeljski ogled napravil močan vtis. Panosen je bil vsak na ta naš zavod in odhajal je v prepričanju, da so Podravlje res kovačnica mladih in nastopajočih gospodarjev in središče, iz katerega noben kmet ne bo odšel brez koristi.

Zato ne zamudite priložnosti, prijavite svojega sina-bodočega gospodarja za kmetijsko šolo v Podravljah, kjer je le še nekaj prostih mest za novo šolsko leto!

BILNJOVS PRI BILČOVSU

Pred nedavnim smo spremili na zadnji poti k trajnemu počitku v Bilnjovsu umrlega Štefana Woata. Številna udeležba žalnih gostov ob pogrebnih svečanostih je pričala, kako zares veliko priljubljenost in spoštovanje je pokojni užival med tukajšnjim prebivalstvom. V 71. letu svojega življenja je bil odpoklican s tega sveta.

Štefan Woat je bil rojen v občini Žihpolje. S svojimi starši se je preselil v vas Na Gori v vetrnijski občini. Starša sta bila najemnika. Tedaj je bila ta vas še popolnoma slovenska in mnogi takratni posestniki prave zavedne korenine. Še Hitlerjevi pajdaši so v tej vasi našli Slovence, ki so jih smatrali za nevarne za tisočletni rajh ter jih izselili.

Rajni Štefan se je izučil za tesarja, kot vesnega in pridnega delavca so ga njegovi delodajalci zelo cenili. Pri tesarstvu podjetju Brodnik v St. Rupertu pri Celovcu je postal predelavec in kot tak se je preselil v našo občino. S pomočjo svoje marljive in štedljive žene si je postavil lepo hišico, kjer je zadnja leta živel kot rentnik. Toda ni počival, marljiv kot je bil, je do zadnjega pomagal, kjer koli je le mogel.

Dve volilni delovni dobi je bil kot socialistični mandatar izvoljen za župana bilčovske občine. Županoval je v splošno zadovoljstvo vseh, za kar naj mu bo še tukaj izrečena zahvala in priznanje.

Na dan pogreba so mu na domu in ob odprtem grobu zadonele v slovo ganljive žalostinke pevskega zbora bilčovskega prosvetnega društva. Župnik Stih se je pokojnemu v globokih besedah zahvalil za vse dobro, kar je storil v splošno korist nas vseh. Za Socialistično stranko se je poslovil od Štefana Woata deželni poslanec Poscharrig.

Žalujejo ženi in vsem sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje, blagi pokojnik pa naj mirno počiva v ljubljeni domači zemlji.

KOLENDAR

Petek, 30. september: Hieronim
Sobota, 1. oktober: Remigij
Nedelja, 2. oktober: Angeli var.
Ponedeljek, 3. oktober: Terezija
Torek, 4. oktober: Frančišek
Sreda, 5. oktober: Placid
Četrtek, 6. oktober: Brunon

RAZNE VESTI

Pred nedavnim je prvi namestnik deželne glavarja in socialni referent deželne vlade Matthias Krassnig praznoval 65-letnico svojega življenja. Ugodnemu jubileantu želimo mnogo življenjskega zadovoljstva in delovnih uspehov tudi v bodoče!

Ta teden so bile trgovine zaprte v sredo popoldne, bodo pa zaradi tega odprte v soboto popoldne, ker je ta sobota prva v mesecu.

Uprava celovškega mestnega obreznega kopalništva sporoča, da morajo danes zapreti kopalništvo, ker podira o severni trakt. Imetniki oziroma najemniki sezonskih kabin jih morajo izprazniti.

V Velikovcu so letos ugotovili precej pojačen tujski promet. Našteli so nad 2000 tujih gostov. Zanimivi so podatki, od kod vse so se turisti dalje ali krajše zadrževali v tem kraju. Povedati vedo, da je bilo med turisti 654 Dunajčanov, 2 Avstralca, 7 Belgijcev, 213 iz Zapadne Nemčije, 8 iz Berlina, 5 Fincev, 32 Francozov, 2 Grka, 9 Angležev, 4 Izraelci, 30 Italijanov, 3 Japonci, 1 Kanadčan, 12 Nizozemcev, 11 Švedov, 25 Švicarjev, 2 Čeha, 5 Madžarov in 10 Amerikancev.

vima osebama. V ostalih zveznih deželah je število prometnih nesreč naslednje: Na Dunaju 449 nesreč z 275 poškodovanimi in 4 mrtvimi, na Gradiščanskem 34 nesreč in 35 poškodovanih; na Nižjem Avstrijskem 260 nesreč, 130 poškodovanih in 8 mrtvih; na Zgornjem Avstrijskem 139 nesreč, 112 poškodovanih in 7 mrtvih; na Solnograškem 96 nesreč z 68 poškodovanimi in 3 mrtvimi; na Štajerskem 299 nesreč, 262 poškodovanih in 9 mrtvih; na Tirolskem 156 nesreč z 102 poškodovanimi in na Predarlskem 52 nesreč, 52 poškodovanih in 1 mrtva oseba. V 111 primerih so brezvestni šoferji pobegnili ter se niso zmenili za žrtve, v 87 primerih pa so ugotovili, da so bili vozači v alkoholiziranem stanju.

q/ha zrnja, je italijanka San Pastore dala lani 46, letos pa 40,2 q, sorta Salto pa 42 q lani in 35,3 q letos. Od Silette smo videli, da daleč prekaša doslej najboljšo poznojesensko krmno rastlino liho-ogrščico.

Zelo lepa in veliko zanimanja deležna je bila razstava kmetijskega oddelka Tovarn dušika v Linzu, ki ima v svojih poskusih vključeno tudi podraveljsko kmetijsko šolo. Tako njeni proizvodi, kakor tudi strokovni nasveti zlasti na poskusnem polju so zadovoljili stotine kmetov, ki so prišli v Podravlje. Mnogo je bilo primerjanj in posvetovanj tudi ob strojnem parku šole in v šolski delavnici, ki je s svojo ureditvijo dala praktične pobude za ureditev kmečke delavnice, ko je na kmetiji vedno več strojev in ko so njihova popravila vedno dražja.

ENCELNA VAS PRI GREBINJU

V torek smo spremili Janeza Klanšeka, starega Isakovega očeta v Encelni vasi, k trajnemu počitku na domače pokopališče. Številna množica žalnih gostov je uglednemu in značajnemu pokojniku izkazala ob pogrebnih svečanostih zadnjo čast in ljubezen, kajti oče Janez je užival veliko spoštovanje pri vseh, ki so ga poznali.

Janez Klanšek je dosegel starost 81 let. Vsa leta je bil marljiv ter skrben oče in kmet, dokler ga ni pričela mučiti dolgotrajna bolezen in se ni mogel več posvečati priljubljenim opravilom v krogu družine.

Pokojni oče je bil kremenit in neupogljiv značaj. Vse življenje je bil zaveden narodnjak ter se tudi dejansko prizadeval za življenjske pravice slovenskega ljudstva na Koroškem. S svojim zgledom je bil tudi dober vzgojitelj v domači družini. Razen drugega sodelovanja za naše skupne koristi je bil svoječasno tudi predsednik domače hranilnice in posojilnice. Nacisti so slovenske ljudi, ki so se uprli krivici in nasilju, našli povsod in jih iztrebljali iz domovine. Pobladi leta 1942 so nemški policisti prišli tudi po Isakovega očeta ter ga z družino vred brezobzirno in neusmiljeno pregnali v tužino, v izseljeniško taborišče. Oropana ljubljene domačije, pregnana iz domovine, je morala tudi ta družina prestopiti gorje ponižanih in razžaljenih izobčencev, vendar z neomajno vero v končni zlom hitlerijanskega nasilja.

Pokojnemu očetu Janezu Klanšku se je spolnila vsaj ena želja, da smo njegova telesne ostanke izročili k večnemu počitku v ljubljeno domačo zemljo, kjer naj v miru počiva. Žalujemo sorodnikom pa izrekamo naše globoko sožalje.

Zlitiina žlahtnejša od diamanta

Diamant je zdravilo za nečimrnost ženskega sveta in nepogrešljivo sredstvo za obdelavo najtrših snovi. Tem tako lepim in privlačnim lastnostim koščkov ogljika zamerimo le to, da so zelo dragi.

Ali ni potem docela razumljivo, da je človek začel iskati pota in načine, kako bi napravil umetne diamante. O tem je premišljeval leta 1896 tudi Francoz Moissan. Krepko je zagrabil za delo in izdelal električno pečko, v kateri je lahko dosegel visoko temperaturo. Vanjo je dal koščke železa in ogljika. Počakal je, da se je železo stalilo in obdalo belo žareči ogljik. Vsebinsko pečke je nato izlil v čeber ledeno mrzle vode. Vzdignil se je gost oblak pare a staljeno železo se je hipoma srdilo okoli žarečih ogljikovih jeder in izvajalo strahoten pritisk. Teoriji, da diamanti nastajajo pri primerni temperaturi in zadostnem pritisku, je bilo s tem ustrezno. Razprti naslovi časnikov so Moissana tisto leto slavili kot iznajditelja. Ko je prvo navdušenje minilo, je vse utihnilo.

Nekaj let po njegovi iznajdbi in na osnovi njegovega recepta so znanstveniki speškušali priti do umetnih diamantov. Do pičice so se držali navodil, vendar je podrobna analiza ovrlega predpostavljane iznajditelja. Tistim kristalom, tako zelo podobnim diamantom, so dali ime karbid.

Moissan je bil razočaran. Isti poskus so ponovili z volframom in karbidom. Diamantov spet ni bilo, marveč izredno trdna snov motno sive barve — volframov karbid. Tudi zanj ni praktične porabe. Pač, počakati mora nekaj let, do začetka prve svetovne vojne.

Nemci so v škripcih. Primanjkuje jim strateško važnih surovin, med njimi tudi diamantov, ki so neobhodni v industrijski izdelavi in obdelavi. Kot sistematični raziskovalci odkrijejo kmalu uporabnost volframovega karbida. Mešanica mehke kovine in karbida ustvari nadomestek za industrijske diamante. To je začetek. Nova snov se rada drobi in ji je težko dati primerno obliko. Navzlic temu pa je po trdnosti takoj za diamanti.

Po vojni se za karbid navdušijo tudi Američani. Oni ga še očistijo in z njim opremijo konice nožev na obdelovalnih strojih. To je hkrati velikanski uspeh in poraz. Uspeh zato, ker mu ne škoduje trenje in vročina kot navadnim jeklenim nožem, a istočasno poraz zaradi hitrega popuščanja vezi med konico in držalom.

Na pomoč je moral priskočiti bataljon strokovnjakov. Kmalu so našli rešitev, ki pa je zahtevala v proizvodnji povsem nove prijeme. Dobljeni karbid so zdrobili v prah in mu primešali druge kovine kot vezivo

in mazivo. To mešanico so segrevali do določene temperature, da so se delci samo med seboj spoprijeli in ne stopili. V tehnologiji je ta način vezav znan kot sintranje. V takem mehkem stanju so ga oblikovali.

Sedaj so se končno odprla vrata dobri, vendar doslej težko uporabljivi snovi. Sintranje kovin v prahu dovoljuje množico najrazličnejših stopenj trdnosti. Noži, izdelani iz take zlitine, obdelujejo jeklo kot za šalo pri rdeči barvi, pri temperaturi 650 stopinj Celzija. Ti noži pa so tudi desetkrat odpornjši od svojih jeklenih bratov. Obdelana površina je bolj gladka in enakomernejša. Ne smemo spregledati hitrosti, tudi ta je trikrat večja kot pri jeklenih orodjih.

Če to ne zadostuje, si oglejmo še nekaj naravnost neverjetnih primerov. Vrtalni sve-

dri s karbidnimi konicami igraje prevrtajo 75 m debele granitne stene. Najboljši jekleni sveder bi pri enaki obrabi naredil le 60 centimetrov!

Brez karbidov si ne moremo predstavljati motorjev za reaktivna letala. Nekateri deli motorja so izpostavljeni temperaturi 1100 stopinj in so zato iz snovi, ki se zlepa ne zmečča. Samo karbidi se morejo uspešno spoprijeti s takimi kovinami in zlitinami.

Takih in podobnih primerov uporabe karbida je še mnogo več. Njih število se povzpema v desetine in stotine. Najbolj kruto šalo pa si je zavrženi volframov karbid privoščil s svojim iznajditeljem: z njim (namreč volframovim karbidom) so obdelovali veliko stiskalnico, ki je uresničila Moissanove sanje in dala prve umetne diamante.

To in ono o draguljih

■ Rabin je korund rdeče barve. V Tibetu sicer hranijo enega, ki tehta 200 karatov in je lepo prozoren, toda za največji rubin na svetu, ki je hkrati povsem brez napake, velja dragulj, ki so ga našli v Burmi in tehta 1184 karatov.

■ Največji opal na svetu hranijo na Dunaju. Našli so ga 1770. leta v Červenicih (CSR), tehta pa 2975 karatov.

■ V rudniku Minas Geraes v Braziliji so našli največji topaz na svetu: tehtal je okoli 240 kilogramov, toda žal ni bil povsem čist in brez napak.

■ Največji dragulj, ki so ga našli kdajkoli doslej, je bil velikanski kristal akvamaina, ki so ga izkopalji blizu Marambaija v Braziliji: v naravni obliki je tehtal — 520.000 karatov! Iz njega so zbrusili za okoli 200.000 karatov lepih draguljev.

Nekaj malega o ledenikih

Navzlic svoji pesniški lepoti sta sneg in led za nas nekako vsakdanja in obrabljena pojma, saj ju več ali manj dokaj pogosto srečujemo. Dosti bolj nas prevzame pogled na ledenik, pri čemer si zastavljamo več vprašanj, na katera marsikdaj ne znamo odgovoriti. Pa skušajmo povedati nekaj o njegovih najznačilnejših lastnostih in o pojavih, ki ga spremljajo.

V velikih višinah, nad ločnico večnega snega, se kopičijo snežne padavine, ki na strmeh pobočjih zdrviyo v dolino kot plazovi, na bolj položnih pa obležijo in se nabirajo. Sneg in pozneje led izoblikujeta v goratih predelih amfiteatralno kotanjo, ki ji pravimo okrešljaj. Stisnjeni sneg lahko tu doseže debelino devet sto metrov.

Vsaka nova snežna padavina prekrije prejšnjo. Tako si sledijo ena povrh druge snežne plasti, pri čemer se pritisk na dolnje stalno večja. Snežni kristali se na mestih stika stalijo in ob naraščajočem pritisku počasi preobrazijo v led brez zraka. Pretvorba je končana. Snežno beli sneg se je pretvoril v enotno in prozorno snov, ki je pa še vedno zrnatega ustroja.

Zaradi teže se posamezna zrna pomikajo druga mimo drugih. Ledena masa je videti plastična in drsi v dolino kot ledenik ali kot ji tudi pravijo ledena reka.

Podobno, kot pri reki, je hitrost ledenika največja v sredini in manjša ob straneh. Razlika v hitrosti med ledenikom in reko pa je le precejšnja, saj slednja lahko divja ali teče s petimi ali šestimi kilometri na uro, medtem ko naredi ledenik dnevno slab meter. Grönlandski ledeniki so hitrostni prvaki, ker v enem samem dnevu prepotujejo tudi do dvajset metrov.

Pod ločnico večnega snega se zapadli sneg

stali in sončni žarki padajo neposredno na ogoleli ledenik. Zaradi svoje velikosti in sorazmerno majhne površine ta ledenik naredi še dolgo pot, preden se stali ob svojem podnožju, ki ga imenujemo ledeniški jezik.

Sonce se pod ločnico večnega snega upira v skale, jih segreje in te naprej topijo stranice ledenika. Zato postanejo le-te zelo strme. — Skopnela voda pa odteka po prostoru med pobočjem in goro.

Ledenik zaradi teže stremi v dolino, a kot posledica se ledena masa in njeno snežno pokrivalo skušata umakniti ali odtrgati od boka okrešlja. Nastane globoka vzdolžna razpoka ali prepada. Za plezalce, ki želijo naskočiti goro, je ta razpoka resna ovira.

Površje samega ledenika je prepredeno z mrežo razpok, ki so posledica različne hitrosti premikanja ledu. Nad ločnico, je led med razpokami gladek, pod njo pa oster, ker se topi in odteka navzgor po strmih ledenih stenah. Voda si prevrta pot na prosto skozi dno ledenika kot ledeniški potok.

Močne dnevne in letne toplotne spremembe z vsilo silovitostjo razdirajo in trgajo drobce skal in rahlajo velike bloke. Ti okruški se usipajo na potujoči ledenik in ustvarijo ob robu dolgi vrsti kamenja, pobočni groblji ali moreni.

Sneg in majhni kosi se hitro segrejejo in zato zažrejo globoko v led, okoli velikih skal pa se led stali. Taka skala je videti kot sončnik — govorimo pa o ledeniški mizi. Odprava na Everest je na ledeniku Kumbu naletela na mize, ki so bile tudi 30 metrov visoke.

Odpadli kosi sten pridejo do vznožja še na druge načine. Če padejo skozi globoko razpoke, predrejo vse do dna in se pridružijo talni moreni, s katero ledenik struži in dolbe

svoje korito. Na mestu, kjer se led topi, odlaža ledenik pesek, gramoz in skale v neredu, kar mi kličeemo za čelno grobljo. V primeru, ko se združita dva ali več ledenikov, nastane iz pobočnih groblj srednja ali pa osrednje. Kamni, ki jih ledenik prenaša s seboj, so seveda bolj ostrji kot kamni, ki jih nosijo s seboj vode.

Največje ledeno področje na severni polobli je Grönland, ki zavzema skoraj 1.800.000 kvadratnih kilometrov z ledeno prevleko, ki je ponekod celo 2700 metrov debela.

V zadnjih letih so z instrumenti dognali, da je tam led povprečno 2400 metrov debel in da počiva na tleh, ki so približno 250 metrov nad morsko gladino.

Ledeniki v globokih dolinah segajo v morje. Valovi lomijo kos za kosom ledenikovega jezika, morski tokovi pa jih odnašajo kot ledene gore, ki strahujejo in ogrožajo pomorski promet.

Na južni polobli je vir ledenikov z ledeno skorjo vseskozi prekrita celina — Antarktika. Tej ledeni skorji gre v svetovnem merilu vzdevek največja.

Ledena odeja se v nasprotju z Grönlandom izteza daleč v morje in tvori obsežno plavajočo ploščad, na kateri se nabira sneg. S prostega kraja te ploščadi se občasno odtrgajo kosi ledenih sten z ravnim površjem — antarktični ledeniki.

Od te ledene ploščadi se je tudi odtrgal 90 metrov visok in 800 kilometrov dolg blok, znan kot Velika Rossova bariera. Na sami celini so se skozi ledeno odejo prežrli ognjeniki in vrhovi gora, a med njimi so si utrli pot proti morju ledeniki. Vsa ta obsežna, z ledom pokrita področja močno ohladijo zrak in odločilno vplivajo na Zemljino podnebje.

Korenine

Dobrica Čosić

A ko bi mi bil mogel vsaj tedaj zmanjšati željo. Jemala sem te v naročje in te vzdigovala nase, kakor vzdigujemo otroka na konja. Ti, nesreča, pa me ušcipneš, ugrizneš kakor majhen psiček, samo razvnameš me in puščiš. Od takih, kakor si ti, še na gnoju ne bi kllilo! Zdaj me pa tepeš in mučiš, Turek. A kako bo meni minila noč? ... Spiš in smrčiš, smrčiš ...

Da bi nikoli več ne slišala tega zoprnega smrčanja, se ležka nagne nadenj, mora, pa ne more od smradu po vinu, od bolečine v očeh, od krvi, ki je iznenada zastala, da so se roke z odporom sunile nazaj in onemoglo padle po kolkih. Dolgo omahuje, zanihana od bobnenja v prsih. Tudi svojega koraka se boji. Rdeče okoli peči ugaša in pločevina drobno šklepeče. Tudi teme in pločevinastega šklepeta se boji. Njena kolena udarjajo ob posteljne deske. A ko ni več videla ne Djordja ne sebe: lepa je in še mlada. Ne sme določeno pomisliti. Nad njo se nagiblje postava ... Pisane oči. Kaj on, mar z njim? Začudi se, ne, ne, brani se, on pa ji prihaja vse bliže in bliže, privija se k obrazu, raste v glavo in v temi izrinja zavest.

Lahke in hitre svetloba in sence navaljujejo druga na drugo, izmikajo se in spet navaljujejo, preganjajoč se po poribanem deščinem podu in rezbarijah hrastovega stropa. Sence neslišno plešejo po lesenih rešetkah v oknih, okrašenih z grozdjem. Po odsevu tihega, majhnega požara stopa Vukašin, trudno sklonjen, medtem ko

tresljaji lezejo in hitijo po njem, plapolajo iz visoke, okrašene peči, kupljene v Zemunu za sobo sina gospoda, fiste jeseni, ko se je vpisal na visoko šolo. Tisto krčmo, kjer sta tedaj prenočila, so zdaj podrli. On ni spal, jezen na očeta, ker mu ni hotel kupiti mestne obleke, take, kakršno je videval v Palanki na visokošolcih. „Kmečki sin si. Sramotno bi bilo, ko bi nosil švabske cunje. Tudi zdrave niso. V njih se pokvari tako srce kot pamet,“ je rekel oče prepričano in grozeče. A zjutraj, zgodaj, ga je iz krčme najprej odpeljal v skladišče Vasića, trgovca z žitom. Oče je šel naprej s palico, obešeno na roko, on pa nekaj korakov za njim. Velik in lep se mu je zdel Beograd, tedaj, ko ga je videl prvič, in bil je zmeden in začuden, da toliko ljudi v Beogradu pozna njegovega očeta in snema pred njim klobuk, kučmo, in nagiblje fes. „Pred noge si glej in ne zijaj po oknih!“ mu je strogo zašepetal, ko ga je zalotil, kako strmi v dekleta, ki stresajo preproge skozi okno, in potem, ko jih polegnejo iztegnjene roke, kakor da padajo za svojimi očmi, resne, on pa je želel, da bi se mu nasmehnilo in si ga zapomnilo. Postalo ga je sram očetove graje, opankov in kmečke suknje.

„Glej, da boš gospodarju poljubil roko in da bo vse, kar rečeš, pametno,“ ga je opomnil oče pred velikim skladiščem v Savamali. Pomislil je pri sebi „ne bom“ vstopil v isti razdalji za očetom; zadišala je pšenica in moka, ki so jo navrtali žužki; majhen mož je sedel s fesom za prodajno mizo, ne ve, zakaj mu je moral poljubiti roko, in molčal je do konca tega kratkega in poslovnega obiska. Še zdaj sliši očetove besede: „Toliko je pismen in računati zna, da lahko pomaga pri tehtnici. Če naredi kaj narobe, saj imaš dlan. Hočem, naj se muči, da bo postal človek.“ Trgovca s fesom se je nasmehnil, zviška ga je gledal in se igral z briljivo na verižici. On

je kljubovalno zasukal glavo. Potem ko sta prišla na ulico, mu je oče rekel, kakor da se opravičuje: „Saj veš, da imam denarja, da lahko kupim celo Vasićevo skladišče. Tudi sam boš videl: najslajši je kruh, ki si ga sam zaslužiš. Tisto, kar ti pripada, te bo čakalo do tedaj, ko boš moral vzeti.“ Ko pa je prvič kot visokošolec prišel za božič domov, je našel v svoji sobi drago peč. Razveselil se je. Dostikrat se je tukaj veselil ... Stopi k oknu. Vse je, kakor nekoč: grozdje na oknih, orehi, jabolka na mizi, akacijevina v peči ... Zunaj pa sneg in noč. Priznati mora, da je lepo. Lepo ... Šalal ga je. Da.

Ko bi bil ostal na vasi, bi ne znal tako užaliti očea; ko bi ne bil v Parizu, bi mu ne znal reči vsega tega, kar mu je rekel nocoj.

Na postaji, pred pariškim vlakom, mu je oče položil roko na ramo: „Vukašin, glej, da se boš učil, kolikor le moreš. Tam, Evropi, pokaži, kdo je Srb. Pokaži jim, mater jim svetovljansko, da nismo spretni samo z noži. Naj vedo, da smo prav tako ročni tudi s knjigami. Pokaži jim pamet in naj ti ne bo žal zlatnikov. Zapravljalj kakor knez, naj vidijo, da znamo mi Srbi na vse načine. Piši za denar, še preden ga porabiš, toda kmečke suknje in opankov ne slači. Ne sramuj se zato, ker oni nimajo tega. Naj vidijo, kaj je kmečki sin!“

Vukašin se žalostno nasmehne: gleda svojo fotografijo iz Pariza, obešeno nad posteljo. Kmečka suknja in opanki! Prvo, kar je storil, je bilo, da je nehal biti smešen in je sskel to neumno, turško obleko. „Kaj je Srb“ in „kmečki sin“ pa niti ni imel komu pokazati niti ni vedel, kaj naj pokaže. Kakšne napačne prestave — „pokaži jim, mater jim svetovljansko!“ Kravata ... „Kraljica Ahajcev, ti, ki izzivaš vojne ...“ je šepetal na klopi, v malem parku pod Pont Neufom, in ona mu je s prsli popravljala ovratnico ... Tistega dne je doktoriral, se fotografiral in

Namen gospodinjskih tečajev

O vsebini in pomenu današnjih gospodinjskih tečajev za dekleta in mlade gospodinjice imamo dokaj različna mnenja.

Čeprav večji del nas ve in smo prepričani, da je gospodinjstvo danes zahteven poklic in da je zanj potrebno izobraževanje v šolah in tečajih tako kot za druge poklice, so vendar še nekateri mnenja, da je organizacija gospodinjskih tečajev brezsmiselna izguba časa in trošenje sredstev. Drugi celo smatrajo, da so gospodinjski tečaji neke vrste žensko razvedrilo, kjer pač dobro pečejo in jedo.

Naj bo tako ali drugače, iz tega je razvidno, da marsikdo premalo pozna zahteve današnjega gospodinjstva in ga zato podcenjuje. Ali pa, da današnje gospodinjske tečaje zamenjuje za nekdanje kuharske tečaje v starem pomenu, katerih glavni cilj je bil tečajnice naučiti dovolj kuharskih specialitet ter spretnosti ročnih del.

To znanje je za sodoben način življenja in zahteve gospodinjstva res tako brezpomembno, da je zanj škoda vsakega denarja. Zato se ne čudimo, da tečaji s takim učnim programom vzbujajo v marsikom odpor ali celo posmeh.

Namen današnjih gospodinjskih tečajev ni naučiti tečajnice kuharskih specialitet, temveč seznaniti jih z izsledki sodobne prehranske vede. Spoznati morajo pomen in vrednost živil in posameznih hranilnih snovi v njih, da bodo znale pripravljati in sestavljati preprosto, a vendar zdravo in polnovredno hrano, ki bo vsebovala vse, kar organizem potrebuje pri opravljanju različnih del in pri različni starostni dobi. Spoznati in spreminiti morajo svoje dosedanje napačne prehranske navade. Vedeti morajo, da s pravilnim prehranjevanjem svojih družin zmanjšujejo obolenja, pospešujejo odpornost in dvigajo delovno sposobnost članov svoje družine.

Med drugimi važnimi nalogami gospodinjice je tudi gospodarjenje z dohodki članov družine. Te naloge ne kaže podcenjevati. Saj je od znanja in iznajdljivosti gospodinjice odvisno, kako bo z razpoložljivimi sredstvi znala organizirati gospodinjstvo. Ali bo to gospodinjstvo res v kar največji meri zadovoljevalo osebne potrebe članov družine. Le člani takih družin, ki imajo dobro urejeno gospodinjstvo, se po delu lahko primerno odpočijejo, znajo ceniti svoje moči in plodove svojega dela. Zadovoljni se vračajo na delo z željo, da bi čimveč proizvedli, s tem pa bogatijo sebe in skupnost.

To je le nekaj na hitro navedenih nalog gospodinjice. Te naloge potegnejo za seboj vrsto opravil in skrbi in ni dvoma, da zahtevajo določeno znanje.

Zena pa je z enakopravnim položajem v družbi dobila še druge dolžnosti. Od nje se ne zahteva samo to, da se izživlja v družinskem krogu, ampak naj se udejstvuje tudi izven družine v družbi.

Zato je ena izmed osnovnih nalog naših tečajev, da posredujejo ženam take metode in organizacijo dela v gospodinjstvu, da bo

Hrana je plamen, v katerem zgoreva človeški organizem. Iz zgodovine vemo, da je bila borba za zadostne količine živil nič kolikokrat povod bojnih pohodov in velikih preseljevanj. Takrat si je človek prizadeval le da se nasiti, da količinsko zadosti svojim potrebam. Šele pozneje se je pojavilo še zanimanje za kakovost hrane. Zdravstvena veda je namreč dognala, da za človeka še ni dovolj, če je sit, temveč tudi to, kako se človek hrani, v kakšnem količinskem razmerju so zastopana posamezna živila v njegovih dnevni obrokih. Z razvojem medicine, sociologije, zlasti pa fiziologije in biokemije, so bile šele dane osnove za novo — sorazmerno mlado — prehranbeno vedo.

Pri predavanjih o zdravi prehrani pogosto slišiš pripombe: „Stari ljudje niso nič vedeli o beljakovinah, vitaminih in rudnin-

skih snoveh, pa so navzlic temu jedli, živeli in delali. Zakaj danes toliko govorjenja o tem!“ Drži, da so se ljudje hranili brez posebnega znanja o prehrani, toda pogledjmo, kako dolga je bila njihova povprečna življenjska doba in katere bolezni so jih mučile.

Znano je, da je vzrok podaljšanja življenjske dobe v 20. stoletju tudi boljša in pravilnejša prehrana. To zlasti dokazujejo dežele, kjer posvečajo dovolj pozornosti prehranbeni politiki.

Znanost nam je odkrila, iz katerih snovi je sestavljen naš organizem in katere snovi potrebuje v določenih količinah v vsakodnevni prehrani za pravilen razvoj, obstoj, zdravje, delavnost, dobro počutje in slednjič — za daljšo življenjsko dobo. Prehrana nam mora dajati snovi, ki so gradivo za rast in vzdrževanje vseh različnih tkiv v organizmu. **To so beljakovine rastlinskega**

Jejmo več sadja in zelenjave!

Kako zgostimo jedi

Zgostimo jih s podmetom, krompirjevo moko ali nastrganim krompirjem, masleno kroglico, s prežganjem, pa tudi z različno zelenjavo.

S podmetom zgostimo kislno repo, zelje in nekatere enolončnice. V ta namen gladko umešamo določeno količino moka z vodo in oboje vlijemo v jed ter kuhamo še najmanj 15 minut. Podmet lahko pripravimo tudi z mlekom.

S krompirjevo moko lahko zgostimo najrazličnejše jedi. Vmešamo jo z majhno količino mrzle vode. Vzeli pa je moramo manj kot navadne moka za podmet, ker zelo zgosti jed. Čas kuhanja pa je lahko krajši.

S surovim krompirjem zgostimo jed tako, da naribamo krompir prav na drobno v jed.

Za masleno kroglico zgetemo z nožem surovo maslo in belo moko v kroglico, jo vržemo v juho, prikuho ali omako in jo pustimo z jedjo vred prevreti.

Kadar zgostimo jed s prežganjem, mora-

mo paziti, da ga pravilno pripravimo. Belemu prežganju dodamo sesekljano čebulo z moko vred, pri svetlem jo dodamo, ko začne moka rumeneti, pri temnem, ko je moka že rumena.

Prežganje razkuhamo z mrzlo vodo in šele gladko razkuhamo dodamo jedi. Jed ima boljši okus, če vre prežganje posebej in to vsaj 30 minut. V tem času se moka skuha in ga šele potem prilijemo enolončnici. Tako postane jed okusnejša in je tudi lažje prebavljiva.

Čiščenje električnega kuhalnika

Električni štedilnik ali plošča se kaj rada umažeta, ko nam po nesreči prekipi jed, ki se razleze v vse dele kuhalnika. Običajno čistimo gornjo ploščo, medtem ko se notranjosti ne dotaknemo. Če se to nabira, je možnost okvare večja. Zato moramo ob takih primerih in tudi sicer od časa do časa kuhalnik ali štedilnik temeljito očistiti.

Pri čiščenju snamemo grelne plošče, da jih lahko temeljito očistimo. Prav tako moramo očistiti vsa mesta v notranjosti, prav posebno pri priključkih, kjer se nabira največ umazanije. Ko smo vse dobro očistili, je priporočljivo, da premažemo notranje dele z vazelino ali z dobrim oljem. Pri taki negi bo trud poplačan z nemotnim delovanjem in daljšo dobo kot sicer.

bolj urejeno ter da bo gospodinja manj delala in imela več časa za vzgojo otrok in za delo v družbi. V ta namen bi bilo treba urediti uporabo razpoložljivih tehničnih pripomočkov, prenašanje nekaterih gospodinjskih del izven družine, delitev dela med ostale člane družine. Vsak sam naj bi po svoji zmogljivosti urejal svoje zadeve. Ne več samo gospodinja, ampak vsi člani družine naj bi prispevali k uspešnemu gospodinjstvu.

poslal sliko očetu. „Lepo je, da si dobro končal šole. Toda da si se spaciš s listimi švabskimi kunjami, to nikakor ni dobro, Vukašin,“ mu je napisal oče, on pa se je smejal. Še tedaj in veliko prej se je začelo tisto, kar se je zgodilo nocoj. Samo: ali je vse prav tako, kakor je govoril nocoj? Saj je leta in leta mislil z očetovimi mislimi in živel z njegovimi idejami. S prsti si stiska senca in vzdihuje, kakor da se duši. Ne, ne misli tako, kakor je govoril nocoj. Kaj ni lepo v tej sobi, njegovi sobi, v vasi na sveti večer? Kako se je nekoč veselil tega večera in jutrišnjega dne! Kaj mu je bilo bolj veselo kot ta dan, ko se je na saneh podil iz Palanke domov na božične počitnice? Ta preporna molčanja na saneh, ki jih nalahno zanaša in drvi, ta molčanja, po katerih udarja mehki topot konj, živžgajo biči, leno letijo vrani... Mati. Iste drobne oči. Samo njim govori. Zvečer pa se je bilo mogoče z njim pomeniti tudi o knjigah. Ob teh večerih je postajal drug človek. Samo tedaj.

Samo za en, en tak božični večer, ko bi ga nekako doživel zdaj, nocoj, ko bi pozabil prepir z očetom, ko bi ga ne bilo, bi dal vse znanje, tudi kariero, vse bi dal. Zažene se po sobi. Premajhna mu je.

Ne, vse to je kmečka idila in preteklost. Naše življenje je nekaj povsem drugega. Moje življenje je drugačno. Od tod je treba nekam oditi. Nekaj pustiti. Izneveriti se. Da, izdati. Ali se zelo bojim neuspeha... Čemu vse to računanje? Jaz nisem več tvoj oče... Ti si od nocoj mrtev zame. Drug za drugega ne obstajava več.

Vukašin drhti. Odrekel se me je... Kaj sem ga tako užalil, njega, robatega in močnega. Edino v življenju, kar je bilo zanesljivo moje, je bil on, oče. Nekaj, kar ni imelo bregov. Oče se zdaj gotovo joče. On se ne more jokati. Nocoj je vse izgubil.

Vukašin je ves stisnjen in zgoščen v drget, ki bo raz-

trgal sam sebe. Ne morem! Kako da ne razumeš... Nisem kriv, da si me nepravilno ljubil bolj kot Djordja. Nisem ti s čim nadomestiti krivice. Ne morem... Vem, boli te, gledaš me, čutiš me, kako umiram v tebi. Tudi mene boli. Pa saj veš, kako me boli.

Potem je bil dolgo povsem brez misli: glava je natičena s praznoto. Zavest, vkleščena v njene šive, čuti samo bolečino v koreninah oči. Pozneje: ne, ni resnica vse tisto, kar je nocoj napovedal očetu. Da: v Srbiji koljejo in psujejo, bredejo po blatu in živijo v temi, jedo kruh z miz, v katere so nekoč hajduki vrezovali svojo žetev, z istim nožem klali ljudi in rezali kruh, toda... njegovo je to. Ačimov sin je. Njegova kri in strast. Tudi če oče živi v kmečkih zablodah. Pa sem si tudi gotov, da so zablode? Tudi če so zablode, oče in njemu podobni ljudje verujejo in umirajo. Vseeno, kakšno je življenje, ki ga krojijo. Na kaj pa je prišel on, sin takega očeta, danes, po petnajstih letih učenja in študiranja, po Parizu in doktorskem naslovu... Ali so ta njegova nova načela — ali so načela? — vredna enega velikega Ačimovega razočaranja? Ali mu bo, ko za vedno zapusti to očetovo sobo v Prerovem, hiša, ki jo bo kupil za denar, vzel bratu, prinesla več veselja in sreče? Ali morejo uspeh, kariera, saloni, družba konzulov, ministrov in dvornih dam nadomestiti izgubo očeta, brata in snaha? Ali mu bo to novo življenje, za katero se pripravlja, važnejše od bratovega sovraštva in očetovega zaničevanja? Ali mu bo Olgina dota prinesla več od zvestobe očetu in svoji mladosti? Ne bo se sramoval samo oče, da se ženi s Tošičevo hčerjo. Ko je bil študent, se je bojeval proti njemu. Kaj bodo rekli njegovi bivši tovariši? Bivši?

Vukašin je stisnil glavo med roke, ki držijo lesene palice na oknu.

...In ta usodna ženitev! Ljubezem? Vsakdanja, naj-

bolj vsakdanja lepota. Nekaj kril ji skriva noge. Morda so tudi krive. Suhe so. Zapenja se do brade kakor gardist. Prebrala je Turgenjeva in „Damo s kamelijami“. Hodila na dvorne plesse. Ljubi serenade in Straussove valčke. In hvali se, da je plesala s knezom Aleksandrom, štokljestim... Odhajati na dvor, sprejemati evropske konzule, imeli banko, narediti tovarno, postati diplomat... Sin Ačima Katića iz Prerovega. Smešno. Banalno. Stara, ista zgodba: sin je odšel v mesto, končal šolo, videl drugi svet in zapustil očeta kmeta zavoljo novih pojmovanj. Zaničuje kmečko življenje. Res banalno. Vse se dogaja nasprotno od tistega, kar je nekoč mislil.

Vukašin se naglo vzravna in koraka naprej po sobi. Vse je nesmiselno. Politika, ideje, načela, kultura, ugled, kariera, in ta, ta velika življenjska sreča! To življenje je staro pokopališče... Nič velikega ne more zrasti na njem. Kdor koli zahteva od življenja kaj več — mu odsečejo glavo. Usoda Juliena Sorela je edina resnica te dobe.

Stoji sredi sobe: kaj pravzaprav hoče od sebe in življenja? Čemu to gledališče na sveti večer v Prerovem? Njegova senca je legla po podu, splezala po zidu do okna in na njem presekala glavo. Dolgo stoji.

To je poslednja noč v očetovi hiši, kjer so ga čakale in kjer je doživel neke drobne sreče. Pod to isto streho prebijala noč v obupanju brat in snaha. Ne spita: „Vukašin zahteva pol premoženja.“ Simka ga preklinja in mu oponaša pozornost in prisrčnost, ki mu jo je nudila toliko let. Djordje potrjuje sam sebi, da je on, Vukašin, malopridnež in razbojnik. Oče ne spi in ga skrbi, kako bo rešil politični ugled, ki mu ga je sin pokvaril. Čemu ves ta mali pekel, ki ga je ustvaril?...! mar je resnica, da je poslednjič v očetovi hiši?... Ni mogoče, ni resnica.

(Nadaljevanje sledi)

in živalskega izvora. Dajati mora snovi, ki nudijo telesu toploto in energijo za delo. Te snovi so **maščobe, sladkorji in škrob v žitaricah, krompirju**. Vse to pa še ne bi bilo dovolj. Telo prav tako nujno potrebuje snovi, ki urejajo pravilno funkcioniranje našega kompliciranega organizma, to je vse njegove življenjske procese. Te snovi so tako imenovane zaščitne snovi — **rudninske snovi in vitamini**. Prav slednjih je največ v sadju in zelenjavi. Iz tega nujno sledi, **da sadje ni v prehrani nikako razkošje, ampak je prav tako nujno potrebno kot kruh, meso, mleko, maščobe itd.** V naši prehrani ne sme biti sadje samo bolj ali manj zaželen dodatek, ampak važna sestavina, če hočemo dati otroku najboljšo dediščino — zdravje, in če hočemo biti sami zdravi.

Kakor je treba nuditi stroju vse, kar zahteva za pravilno delovanje in dolgo življenjsko dobo, **prav tako je treba nuditi telesu vse, kar telo potrebuje. Niti pri oskrbovanju stroja, niti pri prehrani telesa ne moremo trpeti polovičarstva.** Zdravilne snovi, ki jih uživamo v jedeh in pijačah, so mnogo bolj prijetne od zdravilnih snovi, užitih v zdravilih potem, ko smo zdravje že izgubili. Ne samo veliko prijetnejše, tudi veliko cenejše so, če pomislimo, koliko denarja stane bolezen v družini, da o skrbeh in drugih težavah sploh ne govorimo.

Drobni nasveti

■ Duh po sveži barvi odstranimo iz sobe, ki je na novo pleskana, če postavimo vanjo v plitvi posodi svežo žgano kavo ali pa pivnik, ki ga namočimo v terpentinu.

■ Zamazane ovratnike na plaščih ali sukničih očistimo z raztopino špirta in salmiaka v vodi. Na en liter vode vzamemo žlico salmiaka in žlico špirta in s tem dobro zdrgnemo zamaščen ovratnik ali manšete.

■ Skripanje čevljev odstranimo, če podplate namažemo s toplim oljem. Če pa jih namažemo s toplim lanenim oljem, ne bodo prepuščali vode.

■ Mastne krtače, posebno krtače za parket, osnažimo, če jih namočimo v terpentinu, nesnago pa odstranimo s trsko. Krtače za česanje ali za snaženje čevljev lepo osnažimo, če jih operemo v vodi, kateri je primešan salmiak.

■ Katran očistimo z rok tako, da si jih nadržemo za mastjo, potem pa vse skupaj izmijemo z milom in vodo.

■ Krtačo za obleko večasih pregledjmo, ali ni umazana. Če je, bo slabo čistila obleke!

■ Ni dovolj, da čistimo samo zunanost čevljev. Večasih oterimo čevlje z vlažno krpo tudi od znotraj.

■ Ko se odpravljate na pot, vtaknite zobno pasto, kremo za britje in druge toaletne potrebščine v rezervne čevlje, spravljene v kovčku. Tam bo drobnarija na varnem.

Snacker je šel po stopnicah študentskega doma, ko ga je videl Pete Downs. Vrata Petejeve sobe, v kateri sta bila še dva druga študenta, so bila odprta.

»Snacker-« je zavpil Pete. »Pridi sem za minuto!«

Snacker je bil Peteju dolžan štirideset centov in je mislil, da ga Pete namerava terjati.

ERSKINE CALDWELL:

Najlepše dekle

»Zdaj nimam denarja, Pete,« je rekel. »Čim bom mogel, ti vrnem.«

»O, ne govori o tem! Pridi sem! Pokazal ti bom nekaj, česar ti sploh še nisi videl!«

Snacker je gledal sliko, ki mu jo je pomolil Pete in se zanimal: »Kdo je to?«

»Moje dekle je,« je rekel Pete. »Si že kdaj videl katero lepšo?«

»Kar dobra je,« je menil Snacker.

»Kaj, 'dobra'!« je zavpil Pete. »Najlepša med vsemi bo na jutrišnji zabavi, da veš! Ne pa, 'dobra'!«

Tom in Jack Phillips, ki sta sedela na zabavo v kotu, sta začela žvižgati.

Snacker se je šele zdajle spomnil, da bo naslednjega dne nogometna zabava, ki je vsako leto četrto soboto v novembru.

Tom je prenehel žvižgati in je vprašal: »Snacker, katero dekle boš pa ti pripeljal na zabavo?«

»Jaz? Saj sploh nimam nobene. Sam bom šel.«

Tedaj je začel Jack: »Saj te ne bodo pustili noter, če ne boš imel dame s seboj.«

»Kaj res ne moreš pripeljati ene? Kaj, punce da nimaš?« je rekel Tom.

»In sploh je še nikdar nisem imel...«

Tom je žvižgal, Pete se je nasmihal. Ogle dovala sta si Snackerja. Ta je predlagal: »Kaj, ko bi vprašal kako dekle v mestu, da bi šla z menoj.«

»Saj so vsa dekleta že od septembra oddana za to zabavo. Prepozno je sploh poskušati, da bi kjerkoli še mogel dobiti katero,« je trdil Pete.

Potem je Snacker izjavil: »Veste, ko bi se le spomnil na to, bi jutri imel s seboj najlepšo v državi.«

»Ti bi imel najlepše dekle v državi? Nehaj, no! Najlepša živi v Saunderstonu.«

»Kako ji je ime?« se je zanimal Snacker.

»No, saj ne vem. Le videl sem jo enkrat na plesu. Rad bi plesal z njo, toda pred menoj v vrsti je bilo vedno kakih štirideset fantov.«

»Ali veš njen priimek?« je vprašal Snacker.

»Zdi se mi, da se piše Hampton. Sicer pa saj je vseeno, ker...«

Snacker se je vrnil v svojo sobo in potem takoj odšel proti mestu. V banki na vogalu je vprašal, kolika je njegova vloga. Zvedel je, da štiri dolarje. Vnovčil je ček za tri dolarje. Takoj nato se je šel ostrič in ko je sedel pri frizerju, je začel preračunavati: vlak v Saunderston ga bo stal devetdeset centov na vsako stran; tako mu bo ostal dolar in

dvajset centov... Ko pa je plačal za striženje, mu je poleg denarja za vlak ostalo le 80 centov.

Približno ob sedmih zvečer je vlak prispel na Saunderstonsko postajo. Snacker je izstopil in šel najprej v restavracijo na en sendvič in čašo mleka. Sedaj mu je ostalo še petinpetdeset centov.

V telefonskem imeniku je prebral najmanj dvajset Hamptonov. Toda odločil se je, da si izpiše le dva ali tri od teh naslovov. Eden od njih je bil kakih devet blokov od postaje. Snacker je pozvonil in odprla mu je črna služkinja. Stisnil ji je v dlan srebrn kovanec. »Pravkar sem prispel v mesto in nujno moram najti gospodično Hampton.«

»Toda katero? V Saunderstonu je nešteto gospodičen s tem priimkom.«

»Važno sporočilo moram predati najlepši.«

»Stavim, da mislite gospodično Sally Hampton,« je rekla. »Ta je čudovita.«

»In kje stanuje?«

Črnka je pokazala na belo trinadstropno hišo.

Ko je Snacker prišel do tja, je stekel po stopnicah in še preden je mogel pozvoniti je nekdo v veži stopil predenj. In v tej veži je bila tema.

»Prišel sem obiskat gospodično Sally Hampton,« je rekel Snacker.

»Vi? No, jaz sem Sally Hampton. Toda — kdo pa ste vi?«

»Snacker,« je rekel. »No veste — Snacker. Ampak ime mi je — jaz sem Russell Cherman. Jaz sem — jaz — Snacker sem...«

»Ali imate sporočilo od koga, ki ga poznam? Vas je kdo poslal?«

»Pravzaprav ne,« je odvrnil Snacker in jo pogledoval. »Prišel sem, ker so mi moji kolegi iz Forest Grova povedali, da ste —«

»Saj od tam ne poznam prav nikogar. Gotovo ste se zmotili. Jaz poznam le neke fante iz Riversidea.«

»O! Mi smo jih potolkli prejšnji teden 21:0!« je hitel Snacker.

»Ste prišli sem zato, da mi to poveste?« je rekla.

»Ne, pravzaprav ne. Vendar pa je v zvezi

s tem; jutri zvečer je zabava, kjer vsako leto ob obilni hrani praznujemo konec nogometne sezone. Mislim sem, da bi tudi vi radi šli. Prišel sem v Saunderston — da vas povabim.«

»Saj ne vem,« je odločno rekla. »Mami morda ne bi bilo prav. In poleg tega, saj vas ne poznam.«

»Jaz sem Snacker. Boste videli: zadovoljni boste, če boste šli z menoj.«

»Mamo moram vprašati. Morda me bo le pustila.«

Sally je stopila noter. Čez kakih deset minut se je vrnila v vežo. »Mama mi je dovolila iti. Ona me bo spremila v Forest Grove in ostali bova v hotelu.«

»Pa boste šli z menoj na zabavo?«

»Z veseljem.«

Spremila ga je do stopnic in mu podala roko.

»Jutri zvečer bom ob devetih prišel po vas v hotel.«

Skoro do vrat je šel nazaj tako, da je bil s obrazom obrnjen proti njej, a vendar je še zdaj ni mogel jasno videti.

Ko se je vrnil na postajo, je šel v čakalnico. Ker do naslednjega dopoldneva ni bilo nobenega vlaka za Forest Grove, se je Snacker vlegel na klop, se pokril s svojim plaščem in v hipu zaspal.

Ko je naslednjega dne v poznem popoldnevu prispel nazaj v Forest Grove, je stopal domov vzdolž kolegija. Zadel je ob Toma in Peteja.

»Kje pa si bil?« je zaskrbljeno vprašal Pete.

»Bali smo se, da se ti je kaj zgodilo. Veš, včeraj si preveč resno jemal tisto glede današnje zabave. Oprosti nam, da smo tako govorili!«

Preden je mogel sploh kaj reči, so prišli do predavalnic. Snacker je hitel domov, da se pripravi za slavnost.

KUROSIMA DENZI:

Črni Goroemon

Vse, dokler se ni povsem znočilo, so po riževih poljih čivkali, razsajali in plesali vrbci. Imeli so že nabito polne golše. Veter je pihljaj. Pod nogami so jim skakljale kobilice. In že so odletele lastovke, ki so komaj pred nekaj dnevi še obletavale riževa stebila tako nizko in tako tesno, da so se s svojimi belimi trebuščki dotikale njihovega lista. Riževa trebla so vzravnavała klasje. Že vse od prihoda lastovk so tukaj ljudje pripravljali grede, sejali, orali, namakali, presajali in pleli...

A kmečki obrazi so bili zdaj temni in oči zamišljene. Veleposestniki so pravkar začeli izterjovati rento za zadnji dve leti. Toda lani sploh ni deževalo, vsaj takrat ne, ko je bil dež potreben in komaj komaj je zrastle toliko, da so lahko presajali. Predlanskim so razsajali viharji in riža niso pridelali niti toliko, kolikor naj bi znašale rente za veleposestnika. Toda združeni veleposestniki nikakor niso hoteli popustiti. Letos pridelek ni bil slab in ta položaj so hoteli izkoristiti in izterjati rente za obe zaostali leti.

— Čez tri dni bomo lahko želi...

— Da... da...

Resnično, želeli so pospravljati pridelke in pospravili bi jih, pa čeprav bi klasje še ne dozorelo popolnoma...

— Pravijo, da so v vasi Yamata že poželi, ne?

— Hm... tri dni, še najmanj tri dni moramo čakati, da bomo lahko želi... Vreme zdaj drži...

Goroemonova družina je tedaj popravljala streho svoje kočje. Bila je prevlečena samo s trstiko, ki je že dolgo gnila, smrdeča je in spuščala je dež v notranjščino. Večkrat so jo krpali s travo muširo, tako da je za silo vzdržala. A če bi jo še dlje pustili v takem stanju, bi prav zgnili vsi tramovi in oporniki.

Njihova telesa so bila črna, umazana od saj in sajasti so bili njihovi obrazi, glave in nosovi. In s strehe so videli daleč naokrog sama zoreča in valujoča riževa polja...

Še za en dan so imeli dela na strehi — potem bodo želi na polju...

Prav tedaj pa se je nepričakovano pojavil eksekutor z dnevničarji, da bi napravil zapisnik o pridelku. S seboj so nosili majhno mizo in papirje. Presenečeni kmetje so pritekli iz koč. Nastala je velika zmeda in jok in stok. Saj bodo pograbili ves pridelek, ki komaj zori, ki zori po njihovem vztrajnem celotnem delu, gnojenju in boju proti suši in viharjem — vse od pomladi do pozne jeseni!

Zvečer je deset minut pred deveto hitel v hotel, da bi v avli počakal Sally. Polno deklet je bilo tam. Ko je videl Sally pri svetlobi, pod sijem hotelskih luči, je ni takoj prepoznal. Šele ko se mu je ona nasmejala, je planil k njej. Nič več ni bil niti malo v dvomu, da so Tom, Pete in Jack Phillips vedeli, kaj govore, ko so rekli, da je Sally najlepše deklet v državi. Vsi ostali fantje so strmeli vanjo; tudi tedaj, ko so imeli svoja dekleta ob strani.

V prireditveni dvorani je Snackerja prvi zagledal Pete in je preko mize namignil Jacku Phillipsu, in ta je začel strmeti. S kapetanova sedeža je Chuck Harris strmel v Snackerja. Ta ni dekletu poleg sebe posvečal nikake pozornosti.

Sally Hampton pa se je izvrstno zabavala. Z vseh strani so se fantje vsi obenem trudili, da bi jo mogli zabavati. In Snacker? Ta je samo jedel; pojedel je vse, kar so postavili predenj. Ni se ustavil niti toliko, da bi spregovoril, ali da bi pogledal okoli sebe.

Po končani zabavi je Snacker dobil od Chucka Harrisra močno brco. Hotel je vprašati, kaj naj to pomeni, toda odpeljati je moral Sally v hotel.

Pustil jo je v veži in šel nazaj v študentski dom, kjer je bilo spodnje stopnišče nabito študenti. Nekdo je prijel Snackerja in ga zvelel noter.

»Kaj pa je, Froggy?« se je začudil Snacker.

»Kaj da je?« je zavpil Froggy. »Rad bi vedel, kaj je s teboj? Pripeljal si na zabavo najlepše deklet v državi, a si sedel tam vso noč, ne da bi ji rekel eno samo besedo.«

»Veš, Froggy,« je rekel Snacker. »Moral sem nekaj pojesti. Tako sem bil lačen, da nisem vedel, kaj naj storim. Od prejšnjega dne sem imel v ustih le dva sendviča in dva kozarca mleka. Moral sem nekaj pojesti!«

Veleposestniki bodo pograbili vsa riževa stebila in lahko se bodo riža po mili volji najedli in po mili volji lahko navijali cenel

Goroemon je takoj pustil delo, skočil s strehe in črn po vsem telesu, po obrazu, po rokah, po nogah in po obleki — prvi črnc — priteknel na kraj, kjer so sestavljali zapisnik. Bil je prav na njegovem polju.

— Hej, umazanci! je zasoplo zakričal. Kako si upate delati take stvari na mojem polju?

Eksekutor je kar zazijal, ko je zagledal črnega Goroemona.

— Kako si le upaš!? je zatulil.

Goroemon pa je zgrabil mizo, kjer so bili razloženi papirji in s sajasto roko jo je dvignil visoko nad glavo in jo zavihel nad evropsko oblečenim eksekutorjem. Oči so mu bliskale iz črnega obraza.

Eksekutor je spoznal nevarnost in se umaknil, toda Goroemon je bil takoj za njim in v močnih rokah je vihnel mizo. Nihče ga ni zaustavljaj. In eksekutor se je umaknil vse bolj in bolj in se končno spustil v tek, Goroemon pa za njim. Sledil mu je tesno za petami in tekla sta preko polj in preko mostu čez reko in končno sta bila daleč iz vasi...

Nekaj ur kasneje so Goroemona še vega sajastega odpeljali na policijo. Toda o pridelku ni nihče sestavil zapisnika. In v ječi za rešetkami se je Goroemon veselo smehljaj v čisti in beli srajci, ki so mu jo poslali vaščani v zameno za sajasto...

Nekoč je dejal...

...šolar svojemu prijatelju: »Moj oče pravi, da bi naj jaz imel vse tisto, česar on ni imel. Na primer same odlične v spričevalu!«

...utrjena mati velike družine: »Nikakor ne morem razumeti, zakaj bi vsi ti razni narodi vsemu nakljub radi živeli kot ena sama velika družina?«

...mož pravkar prispelim gostom: »Oprostite, toda moja žena je danes silno utrjena. Ves dan je pospravljala svojo ročno torbico.«

...žena svoji prijateljici: »Saj ni tako težko pripraviti moža do tega, da pomaga doma v hiši. Jaz svojem samo rečem, da je pač preslar za to...«

...predsednik nekega društva na občnem zboru: »Preden nam bo prebral naš blagajnik svoje poročilo, bi vas rad opomnil, da smo ga lani prisilili, naj prevzame to funkcijo.«

DEDOVA URA

Kupili so jo nekako takrat, ko je začel voziti vlak mimo vasi. Prej je niso potrebovali, ker so jih zjutraj budili petelini, da so pešočili v mesto, zvečer pa še niso hodili na ples, v kino in igre, ampak so šli spat, brž ko se je sonce skrilo za Bábji zob.

Uro je nekoč pricijazil iz mesta ded, kjer je bil na sejmu. Izvelekel jo je iz slame, navil in postavil na omaro, kjer stoji še danes. Ded je bil takrat še mlad, vsak večer jo je navijal in ura je veselo tiktakala z omare. Kadar ga je ded malo preveč pil, takrat se je ura ustavila.

Dedovi otroci so spoštovali deda, njegovo težko roko in uro. To je bila lepa, srečna mladost naše ure. Kadar so prišli fantje k dekletom v vas, jim je skopo merila trenutke ljubezni in ko jim je bilo najlepše, je rekla:

— Za danes je dovolj. Spat!

Ubogali so jo. Takrat je bila še ona gospodar.

Težje pa je bilo z vnuki. Tistemu razgrajacu Janezu so kupili žogo in ti je lump pomiril z njo prav uro. Šipa se je razbila, ura se je zamajala in padla na tla. Odletel ji je sekundnik, ustavila se je. Paglavca je pobegnil, ded pa je pobral uro, jo stresel in spet je šla. Od takrat je zaostajala po pol ure na dan. Ljudje so govorili:

— Naši uri se je zmešalo. Po pol ure na dan zaostaja.

Res ji v glavi ni bilo vse v redu, šla je pa le. Ded je poizkušal vse, da bi šla spet prav. Položil jo je na hrbet, pa ni nič pomagalo, položil jo je na številčnico, pa spet ni bilo nič. Končno ji je noge zvezal s trakom in jo obesil pod križanega Kristusa. Zdaj je zaostajala le še četrta ure. Stara, nadložna je visela tam in številčnica je bila črno-rjavo prebarvana z mušjimi kakci, da se številke skoro niso več videlo.

Nekaj let je tako visela, potem pa je prišla vojna. Od nekod je priletela krogla in ji odbila nogo, da je spet padla na tla. Zdaj je postajala bolj in bolj nora: včasih je prehitela uro, potem zaostajala dve in spet prehitela tri. Šla je, kakor jo je prijelo.

Kasneje, nekoč, jo je dobil v roke drugi vnuk Francek, tisti, ki se je našel popra, da je komaj ostal živ, jo odprl, pobral koleščke ven in natlačil noter krpe. Ded je mladega delavca primerno nagradil, žalostno pobral ostanke in jih spravil na omaro.

Tam je samevala spet nekaj let. Pa jo je nekoč primahal v vas neki pijanček, ki je popravljal škarje, lonce, čevlje, bogce, Mamke božje in ure. Zamišljeno je pogledal ostanke, ki jih je prinesel ded, potem pa zinil:

— Večerjo, liter vina in prenočišče na kozolcu, pa bo spet šla.

Danes ura spet gre. Sicer res ne več tako kot takrat, ko je bila nova, gre pa le. Tiste koleščke, ki so pijanček ostali pri sestavljanju, so otroci že zdavnaj zgubili. Kar nas je dedovih otrok in vnukov, že zdavnaj ne gledamo na njegovo uro, ker imamo že vsak svojo ročno in žepno. Le ded jo še vsak večer vztrajno navija, da se ne bi ustavila, kakor se boji, da bi se potem ustavilo tudi njegovo življenje.

JOŽE PRINC

Der 10. Oktober in der Vergangenheit

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

Zur Zeit, als die Grenzen Kärntens — nach Dr. Martin Wutte — gleichzeitig „auch die Grenzen des Grossdeutschen Reiches unseres Führers Adolf Hitler“ waren und sogar das „ewig deutsche Gebiet“ von Oberkrain und Untersteiermark in dieses „tausendjährige Reich heimgeführt“ wurden, konnte und durfte man ohne Furcht offen über die wahren Ziele und die Bedeutung des Kärntner Abwehrkampfes und der Kärntner Volksabstimmung sprechen. Dies wurde auch zur Genüge getan und sind gerade aus jenen Tagen viele sehr aufschlussreiche Erklärungen massgeblicher Persönlichkeiten der Nachwelt erhalten geblieben, denen zuzuschreiben ist, dass sich auch die jetzigen Abstimmungsfeiern eines gewissen Beigeschmackes nicht erwehren können.

Der Grussbotschaft des deutschen Reichskanzlers Dr. Brüning aus dem Jahre 1930 anlässlich des 10. Jahrestages der Kärntner Volksabstimmung, worin es unter anderem hiess: „... Auch wir im Reich gedenken mit unauslöschlicher Dankbarkeit der Treue, die die Kärntner dem Deutschtum und ihrer Heimat bewiesen haben...“, folgten nach der „Heimkehr ins Reich“ 10. Oktober-Feiern, die stets mit den Feiern der Vereinigung Österreichs mit Deutschland gemeinsam festlich begangen wurden. Bei der Feier am 10. Oktober 1938 auf dem Heldenplatz in Klagenfurt sprach Maier-Kaibitsch, der in seiner Rede hervorhob, dass sowohl der Kampf mit den Waffen als auch der Abstimmungskampf für die Kärntner Deutschen ein Waffengang für Grossdeutschland gewesen sei. Im gleichen Sinn hielten in Villach Gauleiter Klausner und in Ferlach der stellvertretende Gauleiter Kutschera Ansprachen. Zum 20. Jahrestag der Volksabstimmung erschien in einer Sonderbeilage der Tageszeitung „Kärntner Grenzruf“ ein von Maier-Kaibitsch unter dem Titel „Kärntens deutscher Kampf“ verfasster Artikel, in dem es unter anderem heisst:

Immer dachte Kärnten deutsch. Seine ganze Liebe, sein Hoffen und seine Sorgen galten Deutschland. Durch die Jahre seit der Volksabstimmung gingen weiter der Ruf und das Mahnen durch das ganze Land: „Halte die Wacht an Deutschlands südlichster Grenze“.

Die Kundmachung des Kreisleiters Pachneck, der im Jahre 1940 mit der Leitung des

waren und durchwegs den im obgenannten Aufruf dargelegten Gedanken wiederholten. Besonders festlich gestalteten sich die Abstimmungsfeiern des 10. Oktobers, als Gauleiter Rainer in Kärnten amtierte. Gleichzeitig fand stets ein Generalappell des Führungskaders der NSDAP für Kärnten statt. Grosse Versammlungen und eine Reihe von

Heute, 10. Oktober 1944, um 18 Uhr

MASSEN VERSAMMLUNG

im Landhaushof in Klagenfurt

Es spricht der Gauleiter

Klagenfurter! Am Kärntner Ehrentag legen wir geschlossen ein machtvolles Bekenntnis unseres unerschütterlichen Glaubens an den Sieg Grossdeutschlands ab. — Erscheint in Massen!

Ausstellungen wurden veranstaltet, in deren Rahmen Kulturarbeiter, die sich für Grossdeutschland und das Nazi-Regime Verdienste erworben hatten, ausgezeichnet wurden und Ehrengeschenke erhielten. Bei diesen Feierstunden waren stets hohe Parteifunktionäre und Minister zugegen, die sich eigens hiefür aus Berlin eingefunden hatten. Anlässlich der Abstimmungsfeier des Jahres 1942 wurde das „Institut für Kärntner Landesforschung“ errichtet, dessen Aufgabe es, wie es offiziell hiess, vor allem war, den Agitationslügen der ehemaligen Hetzzentrale in Laibach die Macht der wissenschaftlich begründeten Wahrheit (z. B. die Theorie der Windischen — Anm. d. Red.) entgegenzustellen. Zum Direktor wurde Dr. Eberhardt Kranzmayer ernannt, der in seiner Programmrede betonte, dass es die erste Auf-

Nr. 307 — 6. November 1942 • Kleine Zeitung •

Kleine Kärntner

Schriftleitung und Geschäftsstelle in Kärnten: Klagenfurt, Hensburgerplatz 3 (Kaffeehaus)

Das Ziel Kärntens für 1943

Die Lösung der sogenannten Kärntner Frage

Klagenfurt, 5. November. Gauleiter Dr. Friedrich Rainer hat im Rahmen seines persönlichen Berichtes über die Arbeit der NSDAP des Gaues Kärnten, den er beim Generalappell der NSDAP anlässlich der Feier des 10. Oktober im Landhaushof der Gauhauptstadt gegeben hat, als einen wesentlichen Programmpunkt und als besondere Kriegsaufgabe der NSDAP des Gaues Kärnten für das Jahr 1943 die volkspolitische Gleichsetzung des ehemaligen Kärntner Abstammungsgebietes mit dem übrigen Kärnten und damit die endgültige Beseitigung der sogenannten Kärntner Frage proklamiert. Der Gauleiter sprach damals von einer Aktion, die im planvollen Zusammenwirken aller maßgeblichen Stellen aus Partei und Staat auch den letzten Keim einer Bedrohung Kärntens beseitigen und das Vermächtnis der Kärntner Abwehrkämpfer erfüllen wird.

Am Donnerstagvormittag hatten sich im grossen Festsaal des Reichsstatthaltergebäudes in Klagenfurt nun diejenigen Frauen und Männer Kärntens zusammengefunden, die an dieser feierlichen vom Gauleiter angeführten Aktion vornehmlich beteiligt sein werden, um aus dem Munde von Dr. Rainer die grossen Richtlinien für diese Arbeit zu erhalten und das Generalpro-

Oben: Faksimile einer Einladung zur 10.-Oktober-Feier 1944, deren Zweck und Sinn es war, geschlossen ein machtvolles Bekenntnis des unerschütterlichen Glaubens an den Sieg Grossdeutschlands abzulegen.

Links: Bei der 10.-Oktober-Feier des Jahres der Massenverteilung der Kärntner Slowenen wurde als ein wesentlicher Programmpunkt und als besondere Aufgabe für das Jahr 1943 „die volkspolitische Gleichsetzung des ehemaligen Kärntner Abstammungsgebietes mit dem übrigen Kärnten und damit die endgültige Beseitigung der sogenannten Kärntner Frage“ proklamiert. Unter der obersten Leitung des SS-Standartenführers Maier-Kaibitsch wurden Pläne für die restlose Ausrottung der Kärntner Slowenen ausgearbeitet.

Gaues Kärnten betraut wurde, beginnt bezeichnendermassen mit folgenden Worten: Kärntner, Kärntnerinnen! Es sind jetzt zwanzig Jahre her, dass Kärntens Männer und seine Jugend ausgezogen sind, ihre Heimat dem Deutschen Reich und Volk zu erhalten und in Deutschlands tiefster Schmach am 10. Oktober 1920 die Einheit des Landes erzwangen. Dieser Abwehrkampf und die Volksabstimmung waren das erste Aufflammen der nationalsozialistischen Revolution in Kärnten.

In Klagenfurt und auf dem Lande wurden verschiedene Feiern abgehalten, wobei die Festreden vom gleichen Geist getragen

gaben des Institutes sei, zu beweisen, „dass zwischen Kärnten und Oberkrain eine Kulturgenze weder bestanden hat, noch besteht“. Gleichzeitig konstituierte sich die Kärntner Wissenschaftliche Gesellschaft, in deren Rahmen sich alle Kärntner Wissenschaftler zusammenfinden sollten. Für wissenschaftliche Leistungen wurde vom Gauleiter Kärntens eine besondere Prämie der NSDAP ausgesetzt. Dr. Martin Wutte erhielt — wie schon angeführt — als erster diesen Preis, da er den Anforderungen entsprach und für die deutsche Wissenschaft in Kärnten die grössten Verdienste erworben hatte.

(Fortsetzung folgt)

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 3. 10.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporada. — Zborovske pesmi — 18.00 J. F. Perkanig: Ugrabljena strd.

Torek, 4. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Zanimivo, počeno, razveseljivo.

Sreda, 5. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 6. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Karaški kulturni obzornik.

Petek, 7. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Zemlja domača ni prazna beseda.

Sobota, 8. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 9. 10.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vočimo.

Sobota, 1. oktober:

I. program: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisan svet — 13.10 Kakor pravijo na Dunaju — 14.00 Po-

zdrav nate — 15.15 Karavanaška domovina: Petje z meje — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Za delovno ženo — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Mednarodno glasbeno tekmovanje v Zenevi — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Opernele melodije Oscarja Straussa.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.20 Ti in žival — 10.00 Solska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.20 Oviritev graškega velesenjca — 13.30 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgled — 17.40 Gradiščanska ura — 19.15 Hopla, dvojčki — 20.00 Dobro zabava — 21.45 Sport — 22.20 Vse pleše in poje.

Nedelja, 2. oktober:

I. program: 6.50 Domači vri — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Vesel jutranji pozdrav — 11.00 Od dežele do dežele — 12.00 Glasbena nedeljska promenada — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Lovska ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otrški oder — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Sport — 20.10 Ybbs, slika mesta — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Godba na pihala — 8.00 Leto v pesmi: Oktober — 8.15 Kaj je novega — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operetni zvoki — 16.00 Mi igramo, vi plešete — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 21.00 Vročje železo — 21.45 Sport — 22.15 Svet jazza.

Ponedeljek, 3. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 13.10 Dunajske slike — 15.30 Svetovni dan za zaščito živali — 18.35 Mladina in gledališče — 18.55 Sport — 19.00 Svetovna konferenca UNESCO za izobrazbo odraslih — 19.30 Odmev časa — 20.15 Vsakdanji problemi pod povečevalnim steklom — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Karaška domovinska kronika — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri Združenih narodih.

Torek, 4. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Hišni koledar — 8.45 Domači zdravnik — 14.30 Kulturne vesti — 16.00 Vojaška godba — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 „Amoureux“, komedija — 22.10 Pogled v svet — 23.00 Melodija srca.

Sreda, 5. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 16.50 Zrebanje milijonskih zadelok državne loterije — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Simfonično delo Gustava Mahlerja — 22.20 Pogled v svet — 22.50 Nepozabne melodije.

Četrtek, 6. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operneli koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan sopok melodij — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbornice — 18.35 Mladina v poklicu — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneca alpska dežela — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport — 22.25 Ples.

II. program: 6.05 Preden oddele — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Prismo, prav prijazno — 10.15 Solska oddaja: Ljudska glasba iz Predarlške — 11.00 Za ljubičelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Solska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Zabavna oddaja: Sreča trinajstega — 20.30 Filmska oddaja — 21.00 Pesem prerije — 21.55 Sport.

Petek, 7. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 8.00 Orkestralni koncert — 13.10 Ljudska glasba iz Avstrije — 16.00 Za prijetno popoldne — 18.00 Pravičice in pripovedke iz Koroške — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halal Teenagerji! — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Mladi glas — 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solska oddaja — 10.40 Solska oddaja: Za svetovni dan šlednje — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Otrški oder — 17.15 Znanje za vse — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 „Nazaj k naravi“, komedija — 21.55 Sport.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Cas v sliki. Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 2. 10.: 17.00 Za otroke — 17.25 Paul Eiper in njegove živali — 17.55 Za mladino — 18.55 „Lassie“, pripovedka psa — 20.00 Umelnost iz Indije — 20.20 Iz avstrijskih Alp — 20.40 „Kamela gre skozi uho šivanke“, veseloigra.

Ponedeljek, 3. 10.: 19.30 Čuda živalskega sveta — 20.20 Aktualni sport — 20.40 Poročila o münchenskem oktobrskem slavju — 21.25 Alfred Hitchcock kaže.

Torek, 4. 10.: 19.30 Jakob Brandauer in njegov krog — 20.20 Visoka šola fotografije — 21.00 Ekspedicija v neznanu.

Sreda, 5. 10.: 17.00 Listamo v slikanici — 17.25 Za otroke — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 „Goiland“, poročila o starodavni deželi Gotov — 20.42 Iz Budimpešte: „Izrezljani princ“, balet — 21.41 Iz Budimpešte: „Cudežni mandarin“, balet.

Četrtek, 6. 10.: 19.30 Sport — 20.20 Lütflich — 21.05 „Paradiž“ od Birabeaua.

Petek, 7. 10.: 19.30 Inspektor Garrett — 20.20 Sladka dunajska glasba.

Sobota, 8. 10.: 19.30 Maški lov pri svetlobi sveče, film — 20.20 „Plesal sem s teboj v nebu“, komedija — 21.50 Italijanski praznik pesmi iz Züricha.

RADIO LIUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 1. oktober:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Italijanska pevka Miranda Martino — 8.40 Zumberške narodne — 8.55 Radijska šola — 10.10 Od tu in tam — 11.30 Pionirski tednik — 12.00 Po širni Makedoniji — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Iz opernega sveta — 14.35 Voščila — 16.00 Na

RADIO PROGRAM

platno smo videli — 16.20 Z melodijami čez kontinente — 17.10 Pesmi in plesi iz Armenije — 18.45 Okno v svet — 20.00 Pojdmo na Štajersko — 20.25 Sobotni mozaik.

Nedelja, 2. oktober:

6.00 Glasba za zlato rano uro — 6.45 Kmečka godba vam vošči dobro jutro — 7.15 Izletnikom na pol — 8.00 Mladinska igra — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Nekaj melodij za vas — 11.30 Razcvet ob Vardarju (reportaža) — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.30 Odlomki iz opere „Zena s pajčolanom“ — 16.00 Vesela trgatav — 17.00 Sport in glasba — 20.05 Glasbeni variete — 21.00 Sport — 21.10 Slavni pevci — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 3. oktober:

5.00 Dobro jutro — 8.20 Za otroke — 9.00 Zvočni mozaik — 10.10 S sprejemnikom na dopust — 11.00 Iz opere „Deseti brat“ — 12.00 Zadovoljni Kranjci — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Narodne pesmi in plesi iz Slavonije — 14.35 Voščila — 15.40 „Na vrtu“, slovenske pesmi

V globoki žalosti sporočamo, da je po daljši bolezn umrl

Janez Klanšek

pd. Isak v Encelni vasi pri Grebinju

Pogreb je bil v torek, dne 27. septembra 1960.

V globoki žalosti:

sin Janez Klanšek

v imenu ostalih sorodnikov

— 17.10 Siferjem na pol — 18.00 Operne melodije — 18.40 S knjižnega trga — 20.30 Simfonični koncert.

Torek, 4. oktober:

5.00 Dobro jutro — 8.40 Pet pevcev, pet popevk — 8.55 Radijska šola — 9.40 Planinski oklet iz Maribora — 12.00 Staraja zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Naši pevci v italijanskih operah — 14.05 Radijska šola — 15.40 Foto-lečaj — 15.45 Iz folklorne beležnice — 16.00 Listi iz domače književnosti — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.50 Clovek in zdravje — 20.00 Poje Akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ — 20.30 Indijanska balada, radijska igra.

Sreda, 5. oktober:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Suita kajkavskih pesmi — 8.55 Radijska šola — 10.10 Od melodije do melodije — 11.30 Oddaja za ciciban — 12.00 Kvintet bratov Avsenikov — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Melodije za mesto in vas — 14.35 Voščila — 15.40 Foto-lečaj — 16.00 Iz svetovne književnosti — 17.10 Turizem in melodije — 18.00 Iz Donizettijevih oper — 18.30 Sportni tednik — 20.00 Zabavne melodije „Opotija 1960“ — 22.15 Mladim plesalcem.

Četrtek, 6. oktober:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Suita kajkavskih pesmi — 8.55 Radijska šola — 10.10 Od melodije do melodije — 11.30 Oddaja za ciciban — 12.00 Kvintet bratov Avsenikov — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Melodije za mesto in vas — 14.35 Voščila — 15.40 Foto-lečaj — 16.00 Iz svetovne književnosti — 17.10 Turizem in melodije — 18.00 Iz Donizettijevih oper — 18.30 Sportni tednik — 20.00 Zabavne melodije „Opotija 1960“ — 22.15 O marju in pomorščakih.

Petek, 7. oktober:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Operne uverture — 8.30 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 9.00 Glasbeni variete — 10.00 Mazurke in scherzi Chopina — 11.00 Venček dal-matinskih pesmi — 12.00 Dobra volja je najbolja — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 14.04 Radijska šola — 14.35 Sopranistka Valerija Heybalova — 15.40 Ameriške narodne pesmi — 16.00 Humoreska tega ledna — 16.40 Od tu in tam — 17.20 Iz jugoslovanskega simfoničnega ustvarjanja — 18.00 Sovjetska zabavna glasba — 20.00 Zabavne melodije „Opotija 1960“ — 21.15 O marju in pomorščakih.